

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**JIŘÍ GROŠEK: RESTAVRACIJA OBEDA – KONSTRUKCE, PODOBA A
REZONANCE JEDNÉ LITERÁRNÍ MYSTIFIKACE**

**JIŘÍ GROŠEK: RESTAVRACIJA OBEDA – CONSTRUCT, FORM AND
RESONANCE OF A LITERARY HOAX**

Bakalářská práce

Vypracovala: Barbora Grygarová

Obor: Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast

Vedoucí práce: PhDr. Milena Machalová

OLOMOUC 2013

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

V Olomouci, 23. 4. 2013

Podpis

Děkuji PhDr. Mileně Machalové za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

.....
podpis

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 MYSTIFIKACE OBECNĚ	8
1.1 TERMÍN MYSTIFIKACE	8
1.2 DEFINICE MYSTIFIKACE.....	8
1.3 PŘÍČINY UŽITÍ MYSTIFIKACE	9
1.4 PROSTŘEDKY MYSTIFIKACE.....	11
2 PŘEDSTAVITELÉ ČESKÉ LITERÁRNÍ VĚDY A JEJICH NÁZORY	13
2.1 VLADIMÍR MACURA	13
2.2 VLADIMÍR BORECKÝ.....	14
2.3 RADKO PYTLÍK	14
2.4 EUGEN BRIKCIUS	14
3 PŘÍKLADY UŽITÍ MYSTIFIKACE V ČESKÉM PROSTŘEDÍ OD HISTORIE PO SOUČASNOST	15
3.1 STAROVĚK A STŘEDOVĚK.....	15
3.2 ROMANTISMUS	15
3.2.1 RUKOPISY	15
3.3 OBROZENÍ, PRVNÍ POLOVINA DEVATENÁCTÉHO STOLETÍ.....	16
3.3.1 MARIE ČACKÁ	16
3.3.2 FRANTIŠEK LADISLAV ČELAKOVSKÝ A JEHO BÁSNÍŘKA ŽOFIE JANDOVÁ	17
3.4 PRVNÍ POLOVINA DVACÁTÉHO STOLETÍ.....	17
3.4.1 JAROSLAV HAŠEK.....	17
3.5 DEVATENÁCTÉ AŽ DVACÁTÉ STOLETÍ, SYMBOLISMUS, MODERNA	
17	
3.5.1 PETR BEZRUČ.....	18
3.5.2 VÍTĚZSLAV NEZVAL	18

3.6	DRUHÁ POLOVINA DVACÁTÉHO STOLETÍ.....	18
3.6.1	JÁRA (DA) CIMRMAN	18
3.7	DVACÁTÉ PRVNÍ STOLETÍ	19
3.7.1	PATRIK OUŘEDNÍK.....	19
3.7.2	MILOŠ URBAN.....	19
3.7.3	JAN CEMPÍREK.....	19
4	MYSTIFIKACE V RUSKÉM PROSTŘEDÍ.....	20
4.1	POHLED DO HISTORIE.....	20
4.1.1	SLOVO O PLUKU IGOROVĚ.....	20
4.1.2	BĚLKINOVY POVÍDKY	21
4.1.3	KOZMA PRUTKOV	21
4.1.4	ČERUBINA DE GABRIAK	21
4.2	KONEC DVACÁTÉHO AŽ POČÁTEK DVACÁTÉHO PRVNÍHO STOLETÍ 22	
4.2.1	DARJA DONCOVA A ALEXANDRA MARININA	22
4.2.2	MAX FRAI.....	23
4.2.3	BORIS AKUNIN.....	23
4.2.4	CHOLM VAN ZAJČIK	24
5	JIŘÍ GROŠEK – ИРЖИ ГРОШЕК	24
5.1	GROŠKOVA FIKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE.....	25
5.2	FIKTIVNÍ RECENZE Z DENÍKU <i>SPIEGEL</i>	25
5.3	GROŠKOVA BIBLIOGRAFIE.....	25
5.4	GROŠEK V ČESKÉM PROSTŘEDÍ.....	26
5.5	GROŠEK V RUSKÉM PROSTŘEDÍ	28
5.5.1	OHLASY A NÁZORY NA GROŠKA PŘED PROZRAZENÍM MYSTIFIKACE (KDYŽ BYL GROŠEK ČECH).....	29
5.5.2	PROCES ODHALENÍ MYSTIFIKACE.....	30
5.5.3	LEV DANILKIN JAKO PRVNÍ OBJEVITEL MYSTIFIKACE.....	30

5.5.4	PÁTRÁNÍ PO GROŠKOVI	31
5.5.5	ODHALENÍ MYSTIFIKACE (GROŠEK JE RUS)	31
5.6	CO O GROŠKOVI BYLO DÁLE NAPSÁNO A JAK HO VNÍMAJÍ OSTATNÍ KRITIKOVÉ	33
5.7	BLOG DIOGEN	34
6	KNIHA <i>OBNOVENÍ OBĚDA</i>	37
6.1	ANOTACE.....	37
6.2	O KNIZE.....	37
6.3	SKUTEČNÁ FAKTA OBJEVUJÍCÍ SE V KNIZE	40
6.3.1	DÍLO SATIRIKON (JAK SKUTEČNÁ KNIHA, TAK KNIHA V KNIZE), PETRONIUS, NERO	41
6.3.2	OBĚD JAKO HLAVNÍ MOTIV KNIHY	43
6.4	STRUKTURA KNIHY	43
6.4.1	POSTAVY V KNIZE	43
6.4.2	POPIS VYBRANÝCH KAPITOL	44
6.5	OHLASY NA KNIHU.....	47
	ZÁVĚR	50
	PE3IOME.....	52
	BIBLIOGRAFIE.....	58
	PŘÍLOHY	64
	ANOTACE	72
	ANNOTATION.....	73

ÚVOD

Tato práce se zabývá mystifikací, vymezuje pojem mystifikace obecně. Uvádí, proč autoři mystifikují a zdůrazňuje některé zdařilé a známé mystifikace napříč historií českou i ruskou.

Úvod práce tvoří teoretická část, která se zaměřuje na vymezení pojmu mystifikace, a to s využitím literárních slovníků. Uvádí různé definice pojmu mystifikace. Zabývá se tím, proč se autoři směrem mystifikace vydávají a jaké k tomu volí prostředky.

Následující kapitola uvádí, jak mystifikaci charakterizuje česká literární věda, představuje hlavní české literární vědce a jejich názory na mystifikaci.

Další část práce se zaměřuje na nejznámější mystifikační díla a jejich tvůrce z českého i ruského literárního prostředí jak z historického, tak ze současného hlediska.

Stěžejní část této práce tvoří kapitola o Jiřím Groškovi. Detailně se zabývá ohlasy na spisovatele, uvádí, jaké dílo se s ním pojí a čím se proslavil.

Poslední kapitola se věnuje Groškově knize *Obnovení oběda*. Nahlíží do děje knihy, uvádí, jak vypadá vypravěč, popisuje některá fakta z knihy, či kde se kniha odehrává.

Hlavním cílem práce je objasnit, kdo je Jiří Grošek, nalézt ohlasy na něj, zjistit, co je o něm známo. Dále přiblížit mystifikaci obecně a podat informace o Groškově knize *Obnovení oběda*. Součástí kapitoly o této knize jsou i recenze, které na ni byly napsány.

1 MYSTIFIKACE OBECNĚ

1.1 TERMÍN MYSTIFIKACE

Termín mystifikace pochází z dvouslovného pojmenování. Z řeckého slova *mystés*, což znamená zasvěcený do tajemství, znalý tajemství. Druhým slovem je podle *Slovníku literární teorie* slovo *facere* převzaté z latiny a znamená dělat.¹ Podle *Průvodce literárním dílem* je druhým slovem slovo řeckého původu *ficatio*, což znamená provádět.² Podle L. Pořízkové je druhá část slova mystifikace tvořena z latinského *faciō/ficatiō* a význam tohoto slova je dělat, činit.³

1.2 DEFINICE MYSTIFIKACE

Dále jsou uvedeny definice pojmu mystifikace z různých úhlů pohledu a z různých zdrojů. Leckomu možná při představě pojmu mystifikace vyvstane na mysli něco tajemného, mámivého, hra, klam, nebo snad dokonce podvrh a lež. Nicméně vymezení mystifikace není zdaleka tak prosté.

Podle *Labyrintu literatury* je mystifikace „úmyslné oklamání někoho, předstírání něčeho, šíření nepravdivé zprávy.“⁴

Lexikon literárních pojmů definuje mystifikaci jako „záměrné uvedení čtenáře v omyl.“⁵

Jak *Slovník literární teorie*⁶, tak i *Labyrint literatury*⁷ uvádí, že mystifikace „záměrně využívá uměleckého výmyslu k oklamání čtenáře.“

Průvodce literárním dílem o mystifikaci tvrdí, že sice obsahuje nepravdivé informace, ale vytváří dojem pravdy a „nabízí věrohodnou iluzi o realitě (popř. historické autenticitě textu) s cílem oklamat adresáta.“⁸

¹ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 241-242.

² LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002, s. 202-203.

³ POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 7.

⁴ KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008, s. 304.

⁵ PAVERA, Libor; VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Olomouc, 2002, s. 239.

⁶ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 241-242.

⁷ KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008, s. 304.

⁸ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002, s. 202-203.

Existují různé možnosti, jak si mystifikaci vysvětlit a pochopit. Lze nalézt různorodé definice a mystifikační teorie. Ze všech zatím uvedených definic lze vyvodit, že mystifikace je úmyslná a má oklamat čtenáře.

V moderní době vznikají nové definice mystifikace. Mystifikace je stále více chápána jako hra se čtenářem, která nutí čtenáře k udržení pozornosti.

Podle L. Pořízkové mystifikace slouží k popisu různorodých jevů „od falzifikátů starých písemných památek,..., přes způsob zastírání totožnosti autora či smyslu díla z cenzurních důvodů po kompoziční principy, které se nesnaží čtenáře uvést v omyl, nýbrž s ním sehrát mystifikační hru a tím ho vyprovokovat k interpretační aktivitě.“⁹ Mystifikace jsou podle ní také „svým způsobem výrazem autorského ega a touhy měřit své schopnosti.“¹⁰

V postmoderní české literatuře odlišujeme pojem mystifikace od lži. Mystifikace je stále častěji chápána jako „hra na pravdu a lež.“¹¹

Co se týče mystifikace a pravdivosti, *Labyrint literatury* tvrdí, že při užití mystifikace má skutečnost někdy zůstat utajena, jindy je mystifikace průhledná a slouží jen k zábavě.¹²

1.3 PŘÍČINY UŽITÍ MYSTIFIKACE

Všechny slovníky, ze kterých bylo čerpáno (*Lexikon literárních pojmů*¹³, *Labyrint literatury*¹⁴, *Slovník literární teorie*¹⁵, *Průvodce literárním dílem*¹⁶), uvádí, že k mystifikaci dochází z důvodu autorova ukrývání se před cenzurou, kvůli cenzuře byli autoři nuceni užívat jména jiných spisovatelů, vytvářet si pseudonymy.

Dále všechny již zmíněné slovníky uvádí, že mystifikace může posloužit jako prvek výstřednosti, dokáže zaujmout. Dílo se stává pomocí mystifikace výjimečným. Mystifikace dokáže „aktualizovat nebo umocnit společenský vliv díla, upoutat pozornost.“¹⁷

⁹ POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 18.

¹⁰ Tamtéž, s. 48.

¹¹ Tamtéž, s. 10.

¹² KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008, s. 304.

¹³ PAVERA, Libor; VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Olomouc, 2002, s. 239.

¹⁴ KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008, s. 304.

¹⁵ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 241-242.

¹⁶ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002, s. 202-203.

¹⁷ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 241-242.

V neposlední řadě mystifikace především v historii sloužily k dokazování kulturní vyspělosti národů, měly národu dodat sílu, ukázat jeho velkolepost, ač pomocí lži, podvrhu.¹⁸ Mystifikace tohoto typu souvisejí s „kultem folkloru, jenž měl doložit starobylost národa a letitou tradici“ a pocházejí z 18. a 19. století.¹⁹

Mystifikaci lze hojně nalézt jak v dílech z dob minulých, a to především s cílem klamu, tak i v současné době, zvláště s cílem upoutání pozornosti, výdělků, či hry.

Lexikon literárních pojmů uvádí, že se mystifikace „zvláště výrazně uplatnila v postmoderní literatuře, chápáné nejednou jako hra na literaturu.“²⁰ V moderní době k mystifikaci dochází především za účelem hry, žertu, vytvoření komické atmosféry.

Podle *Průvodce literárním dílem* v mystifikaci může jít nejen o hru se čtenářem, ale i s kritikou, nebo o „hru na mystifikaci jako základní koncept a kompoziční záměr, který nechce adresáta oklamat, ale učinit z něho partnera mystifikační hry, jako to učinil J. Hašek ve Straně mírného pokroku v mezích zákona.“²¹ Spisovateli tato hra přináší vzrušení a napětí.²²

Příčinou, proč se vydat cestou mystifikace, může být (zvláště v dnešní době) i dosud neznámé, nezajímavé jméno samotného autora, který mystifikaci volí, aby své jméno učinil výjimečným. Moderní vydavatel raději vydá dílo již uznávaného autora.

Jméno autora je zárukou dobré knihy pro mnohé čtenáře, zaručuje jejich spokojenost. Čtenář si pak přesně dokáže představit, co od knihy kterého autora čekat.²³ Čtenáři nejen že raději volí známé autory, ale jsou jak ve vnímání a chápání díla, tak v přisuzování dílu umělecké hodnoty ovlivněni povědomím o autorovi, jestli jej znají a existuje-li vůbec, jeho věkem, pohlavím, etnickou příslušností. Proto někteří autoři volí mystifikaci, aby byli pro čtenáře zajímavější a v jejich očích lépe hodnoceni.²⁴

Některá mystifikující díla mohou vytvářet dojem, jako by si jejich autoři získávali slávu jen prostřednictvím mystifikace, která se obestírá kolem knihy či autora, nezáleží jim však na kvalitě textu. Na díla chtějí za každou cenu upoutat pozornost. Jejich cílem je

¹⁸ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002, s. 202 – 203.

¹⁹ PAVERA, Libor; VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Olomouc, 2002, s. 239.

²⁰ Tamtéž, s. 240.

²¹ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002, s. 202 – 203.

²² Tamtéž, s. 202 – 203.

²³ Frei, van Zajčik, Grošek... *HOST* [online]. © 2013 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2007/7-2007/vyber-z-cisla/frei-van-zajcik-grosek>

²⁴ POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 17.

dostat se do středu pozornosti, problém jim nečiní ani vymyslet dojemný životopis osoby, která údajně knihu napsala.

1.4 PROSTŘEDKY MYSTIFIKACE

Lexikon literárních pojmů poskytuje výčet prostředků, jejichž prostřednictvím mystifikace vzniká. Jsou to „různé typy pseudonymů, uvádí na scénu smyšleného autora, maskuje okolnosti, dobu a prostor vzniku díla, předstírá odtrženost umělecké reality od skutečnosti apod.“²⁵

Labyrint literatury uvádí navíc tvorbu anonymní, či tvorbu, kdy autor „předstírá, že dílo sám nenapsal, že je pouze vydavatelem cizího rukopisu (J. Swift Gulliverových cest), což je tzv. vydavatelská fikce, nebo se tváří jako překladatel zahraničního autora.“²⁶

Slovník literární teorie uvádí, že prostředkem mystifikace mohou být různé formy nepřiznaného autorství. Jsou to anonym, allonym, pseudonym, literární podvrh. Tyto pojmy jsou objasněny níže. Dále uvádí, že mystifikačním dílům jsou vlastní i smyšlené postavy, či fiktivní „místo a čas vzniku díla nebo jeho vydání. Předstírá se na podporu věrohodnosti věcnost a vědeckost.“²⁷

L. Lederbuchová řadí k mystifikaci i výstavbu „děje detektivky v souvislosti se sledováním nepravých „stop“ při pátrání po původci zločinu, tradici má i ve výstavbě postavy – srov. kuklení.“²⁸ Mystifikací je podle ní i „užití fantastických motivů v kompozicích magického realismu.“²⁹

Jak již bylo řečeno, jedním z prostředků mystifikace je **anonym**, který lze vysvětlit jako „dílo publikované bez jména autora.“³⁰ Anonymní tvorba byla typická ve středověku, kdy autorství nebyl udělován takový význam jako dnes. Příkladem je dílo Homéra, které mu bylo připsáno, je-li skutečným autorem, známo není, dalším příkladem anonymu jsou lidové písně.³¹

Mystifikace může být stvořena také pomocí **pseudonymu**. *Slovník literární teorie* o pseudonymu tvrdí, že „utajuje skutečného autora před veřejností, mění autorův

²⁵ PAVERA, Libor; VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Olomouc, 2002, s. 239.

²⁶ KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008, s. 304.

²⁷ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 241-242.

²⁸ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002, s. 202-203.

²⁹ Tamtéž, s. 202 – 203.

³⁰ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 23.

³¹ Tamtéž, s. 23.

společenský stav (Jiří Karásek ze Lvovic, pův. Jiří Antonín Karásek), estetickou hodnotu příjmení (Otokar Březina – pův. Václav Jebavý), podsouvá jménu symbolický význam (Petr Bezruč – pův. Vladimír Vašek), blíže určuje autorův původ.³²

Podle L. Pořízkové je pseudonym v literatuře natolik častý, že ho již ani nelze označit za mystifikaci. Jako mystifikace však pseudonym může vystupovat, pokud je užit jako „komplexnější narativní strategie autora.“³³ Dále je podle ní, jako podtyp pseudonymu někdy chápáno i **podvržené dílo**.³⁴

Podvržené dílo neboli **allonym** „jako specifický typ pseudonymity.“³⁵ Allonym je vysvětlen jako „vypůjčené jméno autora, obvykle z důvodů cenzurních, politických. Oproti pseudonymitě se allonym přesouvá na jiného skutečného autora.“³⁶

L. Lederbuchová řadí k mystifikačním prostředkům i metodu **kuklení**, která je vysvětlována jako „metaforické označení dramatické techniky záměn a převleků, jejíž jádro spočívá v tom, že se jednotlivé postavy buď vydávají za to, čím nejsou (Gogol – Revizor), nebo jsou – třeba i proti své vůli – za někoho zaměňovány.“³⁷ Cílem kuklení je intelektuální hra, vytvoření komického dojmu a odhalení charakterů.³⁸

Literární **podvrh** neboli **plagiát** je „dílo, při jehož tvorbě bylo použito zcela, nebo zčásti dílo jiného autora. Cílem autora je zmocnit se cizí práce, zatajit výchozí pramen a vydávat dílo za vlastní.“³⁹

Průvodce literárním dílem jako jediný z těchto slovníků uvádí, že za mystifikaci lze pokládat i **alegorii**.⁴⁰ Alegorie neboli jinotaj je ve své pravé podstatě „děj v literárním díle, který má ještě jiný přenesený význam, je to nepřímé vyjádření myšlenky, která nemůže být z nějakého důvodu vyslovena přímo.“⁴¹

Ze zařazení alegorie k mystifikaci lze soudit, že do sféry mystifikačních textů patří různé literární žánry, v nichž je něco tajemného a spatřuje se v nich klam.

³² VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 241-242.

³³ POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 46.

³⁴ Tamtéž, s. 49.

³⁵ Tamtéž, s. 50.

³⁶ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 18.

³⁷ Tamtéž, s. 18.

³⁸ Tamtéž, s. 18.

³⁹ Tamtéž, s. 275.

⁴⁰ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Jinočany: H & H, 2002, s. 202-203.

⁴¹ BAUER, Alois. *Čeština na dlani – přehled světové a české literatury / český jazyk*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 410.

2 PŘEDSTAVITELÉ ČESKÉ LITERÁRNÍ VĚDY A JEJICH NÁZORY

V historii téměř nebyla udělována pozornost bádání nad mystifikacemi. Ověřována byla pouze pravost rukopisů. Novodobé studie a publikace na téma mystifikace jsou vydávány spíše v zahraniční literatuře. Pokud se s českými studii mystifikace setkáme, většinou nejsou příliš obsáhlé, a to i přes to, že mnozí pokládají mystifikační sklony za rys českého národa.⁴²

Možná právě proto, že český národ alespoň z části národ mystifikátorů Cimrmana a Haška opravdu je, je pojem mystifikace v české literatuře spjat převážně s hravostí a komičností. Česká literární věda uděluje méně pozornosti literárním mystifikacím a literárním podvrhům, než tomu je v zahraničí, zabývá se jimi stručněji, zdůrazňuje různé úhly pohledu.⁴³

Jedním z prvních děl zabývajících se mystifikací v české literatuře je překlad statí literárního teoretika E. Fischera *Skutečnost mystifikace*. Podle tohoto díla je mystifikace opakem skutečnosti.⁴⁴

2.1 VLADIMÍR MACURA

V. Macura byl literární vědec, analytik, kritik, historik, pozoruhodný tvůrce atd. Mystifikačním teoriím se věnoval téměř celý svůj život. Jako velmi vzdělaný člověk zastával názor, že schopnost přijmout mystifikaci se rovná dozrát.⁴⁵

V jeho bibliografii nalezneme mimo jiné mystifikační romány a studie s námětem mystifikace, a to *Znamení zrodu*, *Šťastný věk*, *Masarykovy boty* a *Český sen*, které se vymykaly tehdejší literárněvědným studiím.⁴⁶ Zkoumal kulturu národního obrození. Macura byl zastáncem toho, že český národ je ovlivněn mystifikací více než ostatní národy.⁴⁷

Na počátku 90. let Macura společně s P. Janouškem vydávali recenze k fiktivnímu románu *Sametová Anna* fiktivního spisovatele Jarmila Křemena. Tyto recenze byly

⁴² POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 13.

⁴³ Tamtéž, s. 13.

⁴⁴ Tamtéž, s. 17.

⁴⁵ Zemřel analytik významů Vladimír Macura. *iDnes.cz* [online]. © 1999 – 2013 [cit. 2013-3-28]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/zemrel-analytik-vyznamu-vladimir-macura-ffv-literatura.aspx?c=990419_211438_literatura_ond

⁴⁶ POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 19.

⁴⁷ Nevím, proč Březina nezůstal Jebavý. *Kulturní magazín UNI* [online]. © 2009 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://magazinuni.cz/literatura/nevim-proc-bre-zina-nezuzal-jebavy%E2%80%A6>

vytištěny v různých druzích tisku pod jmény významných kritiků i pod jmény Macura a Janoušek. Křemen se stal známý v ČR, na Slovensku i ve světě, konala se konference o Křemenově životě a tvorbě.⁴⁸

2.2 VLADIMÍR BORECKÝ

Psycholog, filozof a kromě jiného i mystifikátor V. Borecký se zabýval především imaginací, komikou, hrou, studoval ale i absurditu, mystifikaci, vědeckou mystifikaci, ironizaci, či parodii.⁴⁹ Mystifikace podle něj patří do sféry náročnější absurdní komiky. Neměly by v ní chybět slovní hříčky, vtipy, anekdoty, parodie, jak je to v díle J. Haška, L. Klímy a J. Váchala.⁵⁰

2.3 RADKO PYTLÍK

Literární historik a editor R. Pytlík definuje mystifikaci jako „schopnost uvádět někoho v omyl tak, aby dotyčný záměnu nezpozoroval.“⁵¹ Míni však jen dočasný stav ocitnutí se v omylu. Podle něj by se pojem mystifikace neměl užívat pro falzifikáty rukopisů ani pro uměle vytvořené novinové články z dob komunismu. Nicméně užívat by se měl pro díla s prvky humoru. Pytlík se ve své tvorbě věnuje především J. Haškovi, a to například v díle *Bibliografie Jaroslava Haška* či *Lidský profil Jaroslava Haška*.⁵²

2.4 EUGEN BRIKCIUS

Básník, výtvarník, mystifikátor E. Brikcius zkoumá mystifikaci ve sférách televizních, filmových, ve výtvarném umění a v politice. V knize *Útěcha z mystifikace* koncipuje „obecnou teorii mystifikace“. Tato kniha se zabývá mystifikací v novém slova smyslu, rozděluje ji jednak na starou a novou. Dále na mystifikaci užitnou, která si klade za cíl dosažení úspěchu mystifikátora či díla a neúžitnou, která přináší uspokojení pouze autorovi. Obě mystifikace se snaží skrýt, že mystifikují.⁵³ Oba tyto typy (užitná i neúžitná) obsahují prázdnotu, jejíž naplnění je autorem jen předstíráno. Autorovo

⁴⁸ Proč právě Cena Vladimíra Macury. *Ústav pro českou literaturu AV ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-4-2]. Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/slk/index.php?c=o>

⁴⁹ Vladimír BORECKÝ, *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-4-5]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1644>

⁵⁰ POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 18.

⁵¹ PYTLÍK, Radko. *Fenomenologie humoru*. Emporius: 2000, s. 47.

⁵² POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 18.

⁵³ Nevím, proč Březina nezůstal Jebavý. *Kulturní magazín UNI* [online]. © 2009 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://magazinuni.cz/literatura/nevim-proc-bre-zina-nezuzal-jebavy%E2%80%A6>

skutečné naplnění prázdnoty přináší až „mystifikace nového ražení“⁵⁴, kterou nazýváme jako mystifikace tělesná či pravá.

Epochu obrození řadí k mystifikaci užité, k neužité patří epocha 80. a 90. let 19. století, kdy se lidé ve Francii a Německu bavili absurdní komikou, navštěvovali kabarety a šantány.⁵⁵

3 PŘÍKLADY UŽITÍ MYSTIFIKACE V ČESKÉM PROSTŘEDÍ OD HISTORIE PO SOUČASNOST

3.1 STAROVĚK A STŘEDOVĚK

Mystifikace je svázána s literaturou již po staletí, názory na ni se však mění. Ve starověku a středověku si mystifikaci vysvětlovali jako lež: „Dante umístil padělatele do osmého okruhu pekla, mezi nejhorší z nejhorších, z čehož lze usuzovat na silný dobový odsudek tohoto typu jednání.“⁵⁶

3.2 ROMANTISMUS

Na konci 18. a na počátku 19. století v době romantismu se mystifikace prakticovala v celé Evropě, jak již bylo řečeno, národy se jejím prostřednictvím navracely ke své dávné minulosti, chtěly ji obohacovat, prokazovat svou velkolepost a dávnou historii. V ČR navíc současně s romantismem probíhala etapa národního obrození.

3.2.1 RUKOPISY

V českém prostředí měly dávnou minulost dokazovat soubory básní *Rukopisy královéhradecký a zelenohorský (RKZ)*. RK byl údajně vytvořen ve 13. století a RZ dokonce již v 10. století. O jejich nález se zasloužili V. Hanka a J. Linda na počátku 19. století. Zpočátku nikdo nepochyboval o jejich pravosti, národ na ně byl hrdý. O pravosti začal pochybovat až J. Dobrovský. Za padělky byly RKZ označeny

⁵⁴ BRIKCIUS, Eugen. *Útěcha z mystifikace*. Praha. Československý spisovatel: 1995, s. 10.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 15.

jazykovědci na konci 19. století a jejich nálezcům bylo připsáno autorství. Ani nejnovější zkoumání však stoprocentně neurčilo původ těchto rukopisů.⁵⁷

3.3 OBROZENÍ, PRVNÍ POLOVINA DEVATENÁCTÉHO STOLETÍ

Po romantismu a jeho rukopisech v českém prostředí přichází etapa obrození. Spisovatele k mystifikacím vedla snaha zachránit český národ a jeho kulturu. Macura, který se obrozením zabýval důkladně, na něj zastával i názor (kromě výše uvedených), že to je proces „kulturního typu poznamenaného umělostí, mystifikacemi a hrou.“⁵⁸ Kultura národního obrození pro něj byla také „systém znaků, které vytvářejí svět iluzí a mystifikací a tím svědčí o své době ...“⁵⁹

Mystifikoval například J. Kollár. Kollárova sbírka lidových písní *Národnie spievanky* obsahuje písně smyšlené vydávané za původní lidové.⁶⁰ Objevuje se smyšlený pohádkář a folklorista Jan Antonín Mikšíček. Mystifikace a podvrhy do své tvorby zapojil i K. J. Erben a B. Němcová.⁶¹

V 19. století českému národu nechyběly jen starodávné památky a rukopisy, ale lid si žádal také básničky – ženy. Uznávanými se staly Žofie Jandová a Marie Čacká. Později bylo odhaleno, že obě spisovatelky byly fiktivní.⁶²

3.3.1 MARIE ČACKÁ

Františka Bohunka Pichlová neboli Marie Čacká byla sice žena, mohla se tedy sama stát českou básničkou. Pichlová však neuzila pseudonym Čacká kvůli touze po opačném pohlaví, ale život své smyšlené autorky Čacké si potřebovala okořenit, a to lidovým původem a nešťastnou smrtí hned po vydání knihy. Lidé autorku oplakávali, některé písně znárodněly. Pichlové fikce v mnohém dopomohla, pod pseudonymem Čacká vydala sbírku *Písně*.⁶³

⁵⁷ BAUER, Alois. *Čeština na dlani – přehled světové a české literatury / český jazyk*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 67-68.

⁵⁸ Vladimír MACURA. *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-3-21]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=508>

⁵⁹ Zemřel analytik významů Vladimír Macura. *iDnes.cz* [online]. © 1999 – 2013 [cit. 2013-3-28]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/zemrel-analytik-vyznamu-vladimir-macura-ffv-/literatura.aspx?c=990419_211438_literatura_ond

⁶⁰ Nevím, proč Březina nezůstal Jebavý. *Kulturní magazín UNI* [online]. © 2009 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://magazinuni.cz/literatura/nevim-proc-brezina-nezustal-jebavy%E2%80%A6/>

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Ženy v literatuře 19. st. *Meredit.cz* [online]. © 2007 – 2012 [cit. 2013-3-22]. Dostupné z: <http://www.meredit.cz/content/view/507/76/>

3.3.2 FRANTIŠEK LADISLAV ČELAKOVSKÝ A JEHO BÁSNÍRKA ŽOFIE JANDOVÁ

Čelakovský k mystifikaci přispěl básničkou Žofíí Jandovou. Pod jejím jménem publikoval básně v časopisech v letech 1821 – 1823 a zaslal je dokonce J. Bowringovi do Londýna, který tam plánoval vydat sbírku české poezie. Bowring ke sbírce požadoval životopisy všech autorů, Čelakovský si její životopis proto vymyslel.

Nakonec byla mystifikace Jandové prozrazena a nejen to, Jandová nebyla jedinou fikcí Čelakovského. Autory a původ svých děl si vymýšlel častěji jako důkaz, že je český národ na autory a zároveň kulturně velmi bohatý.⁶⁴

3.4 PRVNÍ POLOVINA DVACÁTÉHO STOLETÍ

Mezi válkami sloužila mystifikace hlavně k rozptýlení. Je vytvářena mystifikace na principu zábavy. Jedním z prvních autorů, kteří mystifikaci pochopili tímto způsobem, je bezpochyby Jaroslav Hašek.

3.4.1 JAROSLAV HAŠEK

Hašek mystifikaci považoval za druh humoru. V jeho díle se mystifikace obestírá zejména kolem časopisu *Svět zvířat* a kolem *Strany mírného pokroku v mezích zákona*. Do časopisu *Svět zvířat* si Hašek vymýšlel nová zvířata a jejich vlastnosti, poskytoval smyšlené rady.⁶⁵

Strana mírného pokroku v mezích zákona byla založena roku 1911, sepsány byly její dějiny, měla svůj program, který obsahoval spoustu slibů a reforem. Hašek si vymýšlel volební slogany či výroky slavných osobností. Prostřednictvím této strany chtěl zdůraznit „bezzávadný charakter politických stran“, zesměšnit českou politiku a veřejný život. Podle R. Pytlíka si Hašek „své mystifikace nevymýšlel, Hašek je skutečně žil.“⁶⁶

3.5 DEVATÉNÁCTÉ AŽ DVACÁTÉ STOLETÍ, SYMBOLISMUS, MODERNA

Zatím byly zmíněny mystifikace, které byly vytvořeny s cílem klamu, dále jsou uvedeny mystifikace, jejichž cílem bylo především vytvářet jiné povědomí o autorovi.

⁶⁴ Nevím, proč Březina nezůstal Jebavý. *Kulturní magazín UNI* [online]. © 2009 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://magazinuni.cz/literatura/nevim-proc-brezina-nezustal-jebavy%E2%80%A6/>

⁶⁵ PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek*. Praha: Československý spisovatel, 1962, s. 66.

⁶⁶ Tamtéž, s. 66

3.5.1 PETR BEZRUČ

Petr Bezruč, nejprve Ratibor Suk, vlastním jménem Vladimír Vašek, chtěl zesílit vliv svého díla, dostat se do středu pozornosti lidu okolí Těšína a ve Slezsku, chtěl poukázat na sociální problémy. Kritizoval nepřátele svého lidu, vystupoval proti nim. Používal proto tento pseudonym Bezruč, jehož prostřednictvím se „stylizoval do role mluvčího slezského lidu, lidového barda, který mluví za všechny utlačované a ponížené.“⁶⁷

3.5.2 VÍTĚZSLAV NEZVAL

Pseudonym a fiktivního autora si vymyslel i básník V. Nezval. Jeho básně, které jsou součástí tří sbírek, a to *52 hořkých balad věčného studenta Roberta Davida*, *100 sonetů záchránkyni věčného studenta Roberta Davida* a *70 básní z podsvětí na rozloučenou se stínem věčného studenta Roberta Davida*, jsou realističtějšího rázu než ostatní jeho básně, obsahují sociálně revoluční prvky.

Nezval je podepisoval pseudonymem Robert David nejspíše proto, že se v očích čtenářů nechtěl odchýlit od tvorby surrealistické.⁶⁸

3.6 DRUHÁ POLOVINA DVACÁTÉHO STOLETÍ

Ve druhé polovině 20. století mystifikace zůstává hravou, jako tomu bylo v případě Haška, na scéně se objevuje zcela smyšlený všeueměl Jára Cimrman. Za dob komunismu díky mystifikaci a pseudonymům mohli své knihy vydávat i zakázaní autoři.

3.6.1 JÁRA (DA) CIMRMAN

Jedinečnou mystifikaci dokázali roku 1966 stvořit Zdeněk Svěrák a Jiří Šebánek zosobněním všeueměla, spisovatele, vědce, skladatele, génia Járy Cimrmana.⁶⁹ Na jeho počest bylo založeno dokonce Divadlo Járy Cimrmana a k jeho největším protagonistům kromě Svěráka a Šebánka patří i Ladislav Smoljak.⁷⁰

⁶⁷ BAUER, Alois. *Čeština na dlani – přehled světové a české literatury / český jazyk*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 134-135.

⁶⁸ Tamtéž, s. 165.

⁶⁹ PAVERA, Libor; VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Olomouc, 2002, s. 239.

⁷⁰ KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008, s. 304.

3.7 DVACÁTÉ PRVNÍ STOLETÍ

Ve 21. století někteří autoři využívají mystifikaci s cílem hry se čtenářem, jiní s cílem výtvarného, další kvůli uchování si soukromí.

3.7.1 PATRIK OUŘEDNÍK

Lingvista, překladatel, básník a prozaik P. Ouředník vystřídal několik zaměstnání. Nyní žije ve Francii. Publikuje od druhé poloviny 70. let. Používá pseudonymy, například Petr Sedlický, Petr Sedlecký a šifry P. O., P. T. O. a další.⁷¹

Vydal podvržené dílo *Pojednání o případném pití vína*, které bylo nominováno na Cenu Josefa Jungmana a přisuzováno Rabelaisovi, od jehož tvorby je toto dílo zpočátku nerozeznatelné. Ouředník mystifikuje i na úkor svého kolegy J. Pelána, přisuzuje mu fiktivní knihy a překlady, stvořil mu fiktivní životopis. Ouředník sepsal několik knih, ve kterých se mísí fikce se skutečností, a to *Europeana* a *Ad acta*.⁷²

Europeana představuje alternativní dějiny 20. století a je mystifikací nepřímou.⁷³

3.7.2 MILOŠ URBAN

Spisovatel, překladatel, redaktor a publicista. Publikuje pod jmény Josef Urban a Unterwasser, jako redaktor užil jména Roman Rops. M. Urban se ve světě literatury zviditelnil mystifikací *Poslední tečka za rukopisy*, ve které zpochybňuje literaturu faktu, toto dílo vytváří dojem, že odhalil, jak to ve skutečnosti je s *RKZ*.⁷⁴ Dílo představuje zároveň postmoderní hravou prózu.⁷⁵

3.7.3 JAN CEMPÍREK

Za úspěchem knihy *Bílej kuň, žlutěj drak* z roku 2009 se podepsala mladá vietnamská dívka Lan Pham Thi. Kniha popisuje neshody, do kterých se přistěhovalci

⁷¹ Ouředník Patrik. *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-4-10]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=531&hl=ou%C5%99edn%C3%ADk+patrik>

⁷² Nevím, proč Březina nezůstal Jebavý. *Kulturní magazín UNI* [online]. © 2009 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://magazinuni.cz/literatura/nevim-proc-brezina-nezustal-jebavy%E2%80%A6/>

⁷³ Ouředník Patrik. *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-4-10]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=531&hl=ou%C5%99edn%C3%ADk+patrik>

⁷⁴ Urban Miloš. *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-4-10]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1344>

⁷⁵ Nevím, proč Březina nezůstal Jebavý. *Kulturní magazín UNI* [online]. © 2009 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://magazinuni.cz/literatura/nevim-proc-brezina-nezustal-jebavy%E2%80%A6/>

u nás dostávají, setkání se skinheady, xenofobní reakce okolí, ale také lásku, je prokládána bájemi o vietnamské princezně Xuan.

První pochybnosti o pravdivosti autorství vyjádřil I. Pavelka. V době vydání knihy autorka prý studovala v Malajsii, ke knize poslala jen fotografie a videa, rozhovor poskytla internetovou cestou. K mystifikaci se nakonec pravý autor J. Cempírek přiznal. Pohledy a názory čtenářů na knihu to však velmi poznamenalo.⁷⁶

4 MYSTIFIKACE V RUSKÉM PROSTŘEDÍ

4.1 POHLED DO HISTORIE

4.1.1 SLOVO O PLUKU IGOROVĚ

S počátkem mystifikace v ruském prostředí bezpochyby souvisí *Slovo o pluku Igorově*. Dílo je označováno jako „skladba hrdinské epiky“⁷⁷ či epos a je řazeno mezi ruské byliny. Jindy se o díle hovoří jako o rukopisu, který byl údajně sepsán ve 12. století, ale vydán byl ve sborníku s dalšími díly až na počátku 19. století A. I. Musinem-Puškinem. Sborník s jediným rukopisem však kompletně shořel roku 1812 při požáru Moskvy.

Dnes jsou k dispozici jen kopie rukopisu z roku 1800.⁷⁸ Lingvisté v díle shledávají jazykové prvky z dob až po 16. století. Někteří navíc tvorbu rukopisu přisuzují J. Dobrovskému, spatřují podobnost s jeho dílem i proto, že se v době jeho vydání zrovna nacházel na území Ruska.⁷⁹

⁷⁶ HOŘENÍ, Karina. *Pravda a lež reality fikce – sociologická analýza literárních sfér „Fragmenty“ a „Bílý kůň, žlutý drak“*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, s. 5.

⁷⁷ BAUER, Alois. *Čeština na dlani – přehled světové a české literatury / český jazyk*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 30.

⁷⁸ Слово о Полку Игореве. *Электронные публикации* [online]. © 2006 - 2011 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://pushkinskijdom.ru/Default.aspx?tabid=4941>

⁷⁹ Slovo o pluku Igorově napsal Čech. *CS magazin* [online] 2003 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2003101018>

4.1.2 BĚLKINOVY POVÍDKY

Ve svém díle mystifikoval i A. S. Puškin. V *Bělkinových povídkách* se vydává jen za vydavatele, povídky však byly podle jeho slov sepsány Bělkinem a pod tímto pseudonymem byly nejprve i vydány.⁸⁰

4.1.3 KOZMA PRUTKOV

Fiktivního básníka K. Prutkova jako příklad ruské mystifikace 19. století uvádí *Slovník literární teorie*. Kozma je typ „zosobňující byrokratickou omezenost doby Nikolaje I.“⁸¹ Pod tímto pseudonymem se skrývali bratři Žemčužnikovovi a A. K. Tolstý, kteří jeho prostřednictvím publikovali parodické básně, bajky, aforismy.⁸² Kozma se objevil roku 1851 a od té doby je součástí ruské literatury. Jeho tvůrci mu opatřili autobiografii, podle níž sloužil u husarů a zároveň byl úředníkem. Fiktivní básník tvořil do roku 1864, kdy údajně zemřel. Češi by ruského K. Prutkova mohli přirovnat k českému Cimrmanovi.

Kozma představuje komický, samolibý, dobrosrdečný a dobromyslný typ básníka úředníka.⁸³ Zanechal po sobě mnoho „moudrých“ myšlenek. Ruský národ si tyto myšlenky doposud opakuje a baví se jimi.⁸⁴

4.1.4 ČERUBINA DE GABRIAK

Dále je v ruském prostředí mystifikací zahalena i údajná Španělka Gabriak. Tato tajemná autorka zasílala své verše, které popisovaly Španělsko za doby inkvizice, rytířství a křížáckých válek do symbolistického časopisu „Аполлон“. Všichni ji obdivovali. Bylo pro ně velkým překvapením zjistit, že za pseudonymem se neskrývá zajímavá Španělka, ale skromná kantorka E. Dmitrijeva. Mystifikaci jí pomohl vymyslet M. Vološin, jelikož verše podepsané jejím vlastním jménem nikdo neoceníl.⁸⁵

⁸⁰ Puškin Alexandr Sergejevič. *ČESKÝ-JAZYK.cz* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/alexandr-sergejevic-puskin/belkinovy-povidky.html>

⁸¹ VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 241.

⁸² Tamtéž, s. 241.

⁸³ Козьма Прутков. *Владимирская областная научная библиотека* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Překlad. Dostupné z: <http://www.library.vladimir.ru/kozma.htm>

⁸⁴ Kdo byl ruský Cimrman. *Citarny.cz* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://www.citarny.cz/index.php/autori/osobnosti-profilu/3593-kdo-byl-rusky-cimrman-kozma-petrovi-prutkov>

⁸⁵ Литературные мистификации. *Блок научной библиотеки* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://library.gu-unpk.ru/Blog/?p=4583>

4.2 KONEC DVACÁTÉHO AŽ POČÁTEK DVACÁTÉHO PRVNÍHO STOLETÍ

Moderní mystifikace se v Rusku začíná rozšiřovat na konci 20. století (90. léta). Rusko v tuto dobu zažívá obtížné časy, po pádu komunismu přechází na nový režim. Ekonomika se však začíná pomalu zvedat, rozvíjí se i knižní trh, roste poptávka, vydavatelé se jí snaží uspokojovat a vytvářet. V srpnu 1998 se Rusko ocitá ve finanční krizi, nicméně Rusko je demokratické, proto se i v literatuře projevuje svoboda, autoři mohou volně vyjadřovat své myšlenky, snaží se sdělit vše, co bylo dříve zakázáno.⁸⁶

Žurnalista L. Dvořák nazval situaci v dnešní ruské literatuře jako chaos, protože vše není cenzurováno a tříděno jako dříve. Autorů se na trhu objevuje stále víc, opravdových hvězd mezi nimi je jen několik.⁸⁷ Proto se autoři čtenáře snaží získat různými způsoby.⁸⁸

V Rusku je v dnešní době povědomí o autorovi velmi důležité, jelikož je autorů na trhu mnoho. Čtenáři raději sáhnou po knize spisovatele se slavným jménem než po kvalitní knize. Proto se v Rusku rozšiřuje praxe vydávání většího počtu knih pod jménem jednoho slavného autora, který své jméno propůjčí k tvorbě „značky“, pod kterou následně publikuje několik autorů. Knih pod touto „značkou“ vychází i několik ročně a všichni autoři, kteří „značku“ užívají, se nazývají „literární negři“. Většinou jde o tvorbu masové literatury. I tento případ se dá označit za mystifikaci, která má jediný cíl, a to oklamat.⁸⁹

4.2.1 DARJA DONCOVA A ALEXANDRA MARININA

Populární autorky v Rusku, které svá jména pravděpodobně propůjčily ke zmíněné tvorbě „značky“, jsou autorky detektivek Doncova a Marinina. Doncova se dokonce ztotožňuje s názorem, že je důležité, co se skrývá uvnitř knihy, a ne na obálce.⁹⁰

⁸⁶ Frei, van Zajčik, Grošek... *HOST* [online]. © 2013 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2007/7-2007/vyber-z-cisla/frei-van-zajcik-grosek>

⁸⁷ Rozhovor s Liborem Dvořákem. *PLAV* [online]. © 2005 [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <http://www.svetovka.cz/archiv/2010/04-2010-rozhovor.htm>

⁸⁸ Rozhovor s Irinou Bašmakovou. *Ruština Praha* [online]. © 2005 [cit. 2013-2-15]. Dostupné z: <http://www.rustina-praha.cz/rozhovory/>

⁸⁹ Frei, van Zajčik, Grošek... *HOST* [online]. © 2013 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2007/7-2007/vyber-z-cisla/frei-van-zajcik-grosek>

⁹⁰ Tamtéž.

4.2.2 MAX FRAI

Max Frai mezi „literární negry“ sice nepatří, ale téměř se tak stalo. Biografie ruského spisovatele Maxe Fraie byla čtenářům utajena. Max Frai se i přes nerusky znějící jméno k jiným národům nehlásil. Spekulovalo se o tom, že Frai je mladý Moskvan, na jedné fotografii byl však zobrazen jako černošský mladík. Nakonec vyšlo najevo, že Frai je žena, a to výtvarná umělkyně z Oděsy Světlana Martynčiková. Dříve texty Fraie vytvářela společně s Igorem Stěpinym.⁹¹

Mystifikaci přiznala kvůli tomu, že nakladatelství „Азбука“, které vydávalo její knihy, chtělo registrovat jméno „Max Frai“ jako onu obchodní „značku“, pod kterou by následně mohli publikovat „literární negři“.⁹²

Mystifikace Fraie jsou označovány za mystifikaci vycházející z vydavatelství, aby se knihy lépe prodávaly. Sama Martynčiková však tvrdí, že na knihách Fraie měla vyhrazena autorská práva po celou dobu publikování jeho knih a že s tímto úmyslem mystifikaci neužila.⁹³

4.2.3 BORIS AKUNIN

V roce 1998 se na ruském trhu objevuje kniha „Азazel“ spisovatele Akunina. Tato detektivka se stala bestsellerem a hovořilo se i o filmovém zpracování, což by představovalo ohromné peněžní výnosy. Již v roce 2000 se k tvorbě pod tímto pseudonymem přiznal překladatel z japonštiny, redaktor časopisu „Иностранная литература“ a spisovatel Grigorij Čchartyšvili.

Mystifikaci užil kvůli řazení detektivních žánrů k nízkému stylu, vysoce vzdělaný Čchartyšvili nechtěl být známý jako tvůrce tohoto stylu. Navíc by se knihy spisovatele s takovým jménem špatně prodávaly.

Čchartyšvili není spisovatelův jediný pseudonym, dále publikoval jako Anatolij Brusnikin, či Anna Borisova. Oba autoři byli zpočátku považováni za skutečné, nikdo je však neznal, později se Čchartyšvili k mystifikaci sám přiznal.⁹⁴

⁹¹ Десять литературных мистификаций. *Русский репортёр* [online]. © 2007 - 2011 [cit. 2013-4-5]. Dostupné z: <http://rusrep.ru/article/2012/01/30/mistifik>

⁹² Frei, van Zajčik, Grošek... *HOST* [online]. © 2013 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2007/7-2007/vyber-z-cisla/frei-van-zajcik-grosek>

⁹³ Десять литературных мистификаций. *Русский репортёр* [online]. © 2007 - 2011 [cit. 2013-4-5]. Dostupné z: <http://rusrep.ru/article/2012/01/30/mistifik>

⁹⁴ Tamtéž.

4.2.4 CHOLM VAN ZAJČIK

V roce 2000 se na ruském trhu objevují knihy holandského spisovatele a humanisty Ch. van Zajčika. Pochybnosti se objevily hned s jeho romány. Nejprve byla jeho osobnost spojována s holandským orientalistou R. van Gulikem. Zajčikovy knihy získávaly mnohá ocenění, která přebírali dva petrohradští autoři V. Rybakov a I. Alimov. Asi rok po vydání první knihy pod pseudonymem se k mystifikaci přiznali. Podle nich již samy jejich utopické knihy vyžadovaly zpestření, hru. Utopická kniha by s jejich vlastními jmény nekorespondovala.⁹⁵

Byl uveden příklad různých mystifikací v ruské literatuře, lze jich však objevit mnohem více.

5 JIŘÍ GROŠEK – ИРЖИ ГРОШЕК

„Образ писателя как труженика пера и шланга чернил на современном этапе никому не нужен. Личность должна заслонять книгу (...). Жизнь настоящего писателя должна быть положена на алтарь литературы, где можно пожертвовать головой.“⁹⁶

Následující kapitola se zabývá osobou mystifikátora a spisovatele J. Groška (Fotografie, která je k nalezení na internetu, avšak je li pravá, známo není. Viz příloha č. 1). Groška na ruském trhu proslavila kniha *Lehká snídaně ve stínu nekropole*. K tomu, aby se Grošek zviditelnil, použil mystifikaci, které všichni uvěřili. *Lehká snídaně ve stínu nekropole* je proto v Rusku často označována za nejúspěšnější ruskou mystifikaci 21. století a Grošek za jednoho z největších mystifikátorů. Grošek se vydával za spisovatele českého, vytvořil si k tomu fiktivní autobiografii, která byla zveřejněna jak na obalu jeho první knihy *Lehká snídaně ve stínu nekropole*, tak na jeho druhé knize *Obnovení oběda*. Vytvořil ji s pomocí redaktora A. Guzmana. Tato smyšlená autobiografie je uvedena, jelikož z ní vycházeli téměř všichni kritikové, co o Groškovi psali.

⁹⁵ Десять литературных мистификаций. *Русский репортёр* [online]. © 2007 - 2011 [cit. 2013-4-5]. Dostupné z: <http://rusrep.ru/article/2012/01/30/mistifik>

⁹⁶ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, s. 72.

5.1 GROŠKOVA FIKTIVNÍ AUTOBIOGRAFIE

Jiří Grošek je známý český literární kritik, dramaturg, režisér a současný spisovatel. Jeho jméno je obestřeno legendami a mystifikacemi. Narodil se roku 1958 v Praze. Vystudoval Karlovu Univerzitu, stal se filologem. Úspěšně podniká ve sféře reklamy. Jeho kariéra ve sféře kinematografie započala v roce 1982, kdy začal pracovat jako osvětlovač ve studiu Barrandov, v roce 1988 získal cenu odborné poroty na festivalu v San-Sebastianu za krátký film „*Жизнь двенадцати брандмейстеров*“⁹⁷. Využívá zkušenosti ze svého studia scénáristiky, ale i z reklamy. Literární slávu získal roku 1998 po vydání knihy *Lehká snídaně ve stínu nekropole*. Kniha se v Česku stala bestsellerem a byla přeložena do 8 evropských jazyků, připravuje se její filmové zpracování.⁹⁷

5.2 FIKTIVNÍ RECENZE Z DENÍKU SPIEGEL

Zadní obaly prvních dvou Groškových knih jsou opatřeny úryvky z recenze deníku *Spiegel*. Ty jsou samozřejmě smyšlené. Tento deník o Groškovi nikdy nepsal, Grošek si i tyto recenze vymyslel. Recenze *Spiegelu* z knihy *Obnovení oběda* zní: „Дочитывая Реставрацию обеда до середины, не понимаешь, каким образом Иржи Грошек собирается свести воедино все сюжетные линии?! Прочитав до конца, удивляешься, каким непостижимым образом он умудрился это сделать?!“⁹⁸ Kniha opravdu popsaný dojem vytváří.

5.3 GROŠKOVA BIBLIOGRAFIE

První dvě knihy Groška vyšly jako překlady z češtiny, ostatní již jako originály v ruštině, přičemž všechny knihy spisovatele jsou originálně psané rusky. V příloze je uvedena grafická podoba knih (viz příloha č. 2).

Groškovým prvním publikovaným románem se stala *Lehká snídaně ve stínu nekropole* (*Лёгкий завтрак в тени некрополя*, v práci je v souvislosti s touto knihou uváděn český překlad, jelikož se o této knize v českém prostředí psalo), která byla vydána v Rusku v roce 2001, v autobiografii Groška se však píše o jejím vydání roku 1998 v České republice. Vydání knihy v ČR roku 1998 je mystifikující údaj. Nicméně kniha mohla být roku 1998 podle určitých zdrojů napsána, jen ji žádné nakladatelství nechtělo vydat.

⁹⁷ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, obal knihy, vlastní překlad.

⁹⁸ Tamtéž, obal knihy, vlastní překlad.

Po ní byla vydána kniha *Obnovení oběda* (*Реставрация обеда*, i o této knize se v českém prostředí psalo, proto český překlad, další jeho knihy se v českém prostředí neobjevily, ani v Česku nebyly vydány, proto následují názvy v ruštině.) Tento román byl později doplněn a vydán znovu jako „*Большая реставрация обеда*“.

Následuje román „*Файф*“ z roku 2005 a povídka „*Пять фациций*»а-ля русс«“ z roku 2006, které vyšly společně s pěti rozhovory s Groškem pod názvem „*Файф-о-клок*“ v roce 2009. V souvislosti s Groškovým dílem se hovoří o trilogii. Ta je tvořena knihami *Lehká snídaně ve stínu nekropole*, *Obnovení oběda* a jako třetí díl se někde uvádí román „*Файф*“, jinde „*Файф-о-клок*“. Existuje totiž několik různých vydání jeho knih různými nakladatelstvími a knihy si jsou nejspíše podobné, jen doplněné o některé údaje.

V roce 2009 vychází román „*Помпеи нон грата*“ a v roce 2011 „*Занимательная мифология, Древняя Греция*“.

Nejprve všechny knihy vycházely v petrohradském nakladatelství „Азбука-классика“. V roce 2009 vyšly některé Groškovy knihy také v nakladatelství „Амфора“. Groškovy knihy byly vydány i na mp3. Nakladatelství „Нигде не купишь“ vydalo dvě audioknihy s texty spisovatele.⁹⁹

Dále se práce zaměřuje na to, co se o Groškovi psalo a jak jej hodnotí literární kritici. Nejprve jsou uvedeny ohlasy z českého prostředí.

5.4 GROŠEK V ČESKÉM PROSTŘEDÍ

Celkově se o Groškovi v českém prostředí mnoho nehovoří. Obsáhlejší články věnované Groškovi jsou dva, jeden v časopisu *Reflex*, další v časopisu *Host*. Tyto i ostatní nalezené články v českém prostředí, ve kterých se o něm alespoň zmiňují, pochází z roku 2006 či 2007. Pro srovnání v ruském prostředí se o Groškovi hojně píše v letech 2001 až 2007.

První článek v českém prostředí, který se Groškovi věnuje, je od V. Novotného. Novotný Groška představuje jako nejznámějšího Čecha v Rusku, hned po Kunderovi a Haškovi. Novotný seznamuje čtenáře s Groškovou mystifikací, a to, že se Groškova první kniha *Lehká snídaně ve stínu nekropole* v České republice stala bestsellerem a byla přeložena do 8 evropských jazyků a chystá se dokonce její filmové zpracování. Grošek je v Praze známý především jako scenárista krátkých snímků. Grošek má podle

⁹⁹ Иржи Грошек. *LiveLib* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/16229>

Novotného ruskou manželku. Pravdu Novotný odhaluje hned v dalším odstavci, a to, že Grošek neexistuje, knihy mu v Česku nevyšly. Příjmení Grošek je podle něj spíše slezské či polské. Novotný zmiňuje i mystifikaci, že Grošek sponzoroval turné ruského mužského baletu v Evropě.¹⁰⁰

Podle článku v časopisu *Host* J. Bobrakovy-Timoškinové již v roce 2007 nikdo z literárních kruhů nepochyboval o tom, že Grošek je pseudonym ne českého, ale ruského spisovatele.

Kdo je Grošek ve skutečnosti, známo není, k tvorbě pod pseudonymem se autor však sám přiznal v rozhovorech.

Podle tohoto článku byl Groškův první román napsán již v roce 1998, ale nemohl být v Rusku kvůli probíhající krizi vydán, bylo potřeba vymyslet, co by k románu přilákalo pozornost. Byla užita mystifikace jako ne zvlášť nákladný reklamní tah. Groškův první román byl vydán v edici světových bestsellerů *Biblioteca Stylorum*, v této edici vycházejí knihy prestižních zahraničních autorů. Grošek se do ní jako v Evropě velmi populární český autor hodil. První ohlasy na dílo byly příznivé a Groškovu biografii i dílo všichni pokládali za české.

Nejprve mystifikace nebyla odhalena vůbec, najevo vyšla až její část, a to poté, co byla vydána druhá Groškova kniha. Po vydání knihy „*Φαῦδ*“ roku 2005 zájem o mystifikaci upadá, i když podle počtu reedicí se Groškovy knihy v roce 2007, kdy byl tento článek napsán, dobře prodávaly.

Skutečné jméno Grošek přiznat nehodlá. Odhalení mystifikace je námětem v jeho knihách a text jeho smyšlené autobiografie k nim patří, skutečná autobiografie autora nemá být prozrazena. Autor má být vnímán jako tajemná osoba. Tajemstvím zůstává i to, proč si Grošek vybral právě Českou republiku. V *Lehké snídani ve stínu nekropole* o Praze hovoří jako o „erotickém Třetím Římu“.¹⁰¹

Slavný se Jiří Grošek stal také v Bělorusku, tvrdí běloruský bohemista a překladatel S. Smartyčenko, podle kterého se o Groškovi v letech 2006 – 2007 psalo jako o jednom z nejznámějších českých spisovatelů a režisérů. Smartyčenko zastává názor, že v případě Groška šlo především o marketingový tah a že jméno Grošek vzniklo

¹⁰⁰ Největšího Čecha máme v Rusku! *Reflex* [online]. © 2001-2013 [cit. 2012-12-14]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz-reflex-cz-ostatni-autori/24749/nejvetsiho-cecha-mame-v-rusku.html>

¹⁰¹ Frei, van Zajčik, Grošek... *HOST* [online]. © 2013 [cit. 2012-12-15]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2007/7-2007/vyber-z-cisla/frei-van-zajcik-grosek>

spojením jmen Hrabal a Hašek. O knihách Jiřího Groška si Smartyčenko myslí, že jde spíše o masovou literaturu a chyby v reáliích prý jsou zjevné na první pohled.¹⁰²

Chyby v reáliích však očividné na první pohled nejsou, pokud hovoříme o knize *Obnovení oběda*.

V recenzích se uvádí, že v knize *Lehká snídaně ve stínu nekropole* jsou chyby v českých reáliích viditelnější, Grošek v ní například nechává Vltavu ústít do Tibery, o Karlově mostě hovoří jako o akvaduktu a Pražané nosí římská roucha. Také denní režim Čechů je jiný než ve skutečnosti.¹⁰³

S. Adámková má na Groška kladný názor. Na jeho příkladu ukazuje, že česká literatura v Rusku něco znamená, stále tam o ní lidé mají pojem. S faktem, že Grošek si svůj český původ vymyslel, je obeznámena.¹⁰⁴

To, že český národ o Groškovi téměř neví, potvrzuje M. Viewegh, který o Groškově existenci nemá ani tušení. Žurnalista J. Fištejn v rozhovoru právě s Vieweghem dokazuje, že o Groškovi nějaké povědomí má a domnívá se, že vzorem pro Groška se stal právě Viewegh.¹⁰⁵

V článku *Dobrodružství české literatury v Rusku* O. Maleviče se o Jiřím Groškovi píše jako o Hroškovi a jeho román je vydáván za detektivní. Malevič o Groškovi jen slyšel, konkrétnějšího o něm nic nenalezl.¹⁰⁶ Snad právě proto, že hledal spisovatele Hroška, ne Groška.

V českém prostředí tedy o Groškovi mnoho ponětí nemáme, většina o něm nikdy neslyšela, výjimku tvoří literární kruhy.

5.5 GROŠEK V RUSKÉM PROSTŘEDÍ

Zatímco na českém internetu nalzáme jen pár výše uvedených článků, ruská masmédiá jsou Groška plná. V ruském prostředí se setkáváme s nespočtým množstvím recenzí, s rozhovory se spisovatelem, s citáty, či s ohlasy čtenářů. V Rusku se Groškovo

¹⁰² „Rád bych překládal i knížky, které se čtou jedním dechem,“ *Portál české literatury* [online]. © 2013 [cit. 2012-12-17]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/rozhovory/rad-bych-prekladal-i-knizky-ktere-se-ctou-jednim-dechem/>

¹⁰³ Иржи Грошек сравнил Прагу с древним Римом. *Афиша LiveJournal* [online] 2001 [cit. 2013-2-17]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/5492.html>

¹⁰⁴ ADÁMKOVÁ, Stanislava. *Možnosti překladu obecné češtiny do ruštiny v umělecké literatuře*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slavistiky, s. 13.

¹⁰⁵ Mám pocit, že jsem tu partii sehrál dobře, říká spisovatel Michal Viewegh. *U PLYNÁRNÝ*. [online] 2011 [cit. 2012-12-17]. Dostupné z: http://files.ppas.cz/o-nas/casopis-u-plynarny/uplynarny_2011_02.pdf

¹⁰⁶ MALEVIČ, Oleg. *Dobrodružství české literatury v Rusku*. [online]. [cit. 2012-12-20] Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/sborniky/kongres/tretiI/13.pdf>

jméno začíná objevovat v tisku hned po vydání knihy *Lehká snídaně ve stínu nekropole* v roce 2001 a psalo se o něm hojně až do roku 2007. V letech 2001 – 2007 se pseudonym Jiří Grošek objevil snad v každém druhu tisku. Po roce 2007 se o Groškovi téměř nepíše. Ohlasy na Jiřího Groška, či jiné články z doby po roce 2007 nebyly nalezeny.

První údaj, který se objevil na ruském internetu, je z wikipedie. Grošek má své místo i tam, česká wikipedie Groška neuvádí.

Další údaj o Groškovi je z článku, který se nachází na stránkách livelib.ru, v článku je uveden český ekvivalent jména Иржи Грошек, a to jako Jiřího Groška, autoři tohoto článku nemají ponětí, že jde o genitiv. Další variace jména jsou Jiri Grosek, Hrosek, Hroszek, Groszek.¹⁰⁷

5.5.1 OHLASY A NÁZORY NA GROŠKA PŘED PROZRAZENÍM MYSTIFIKACE (KDYŽ BYL GROŠEK ČECH)

Tato část práce obsahuje ohlasy na Jiřího Groška v Rusku před tím, než byla objevena jeho mystifikace. Celkově by se dalo říci, že před objevením mystifikace, která je pro někoho synonymem podvodu, byli Grošek a jeho dílo hodnoceni kladně.

V článku „Сбрендивший, но нетипично“ z roku 2002 autorka A. Kovaleva o mystifikaci nic netuší, i přes to, že právě v tomto roce byla mystifikace odhalena. Věřící mystifikaci a prakticky tlumočí autobiografii Groška z obalu jeho knih. Popisuje Groška jako netypického a bláznivého autora z východní Evropy, kde podle ní není obvyklé, aby byl autor inteligentní, důvtipný, vynalézavý.¹⁰⁸

O Groškovi se psalo i ve Washingtonském časopisu „*Russia online*“, který tvrdí, že čtenáři nechtějí číst jen detektivky, ale že je v současnosti více lákají přeložená zahraniční díla. Dále uvádí, že i ve Washingtonu je po románech Groška velká poptávka. Článek je přitom z roku 2003, kdy v Rusku již mystifikace byla vyzrazena, o mystifikaci však mnozí nevědí dodnes, stále žijí v domněnku, že je Grošek Čech.¹⁰⁹

Jak bylo řečeno, recenze před vyzrazením mystifikace byly většinou příznivé, najdou se však i výjimky. J. Kostyleva hodnotí Groška záporně. Nevidí v knize onen český styl, který vychvalují ostatní kritici, kteří podle ní příliš českých autorů nepřečetli a jako většina Rusů znají jen Haška, Kunderu, Kafku a možná Čapka.

¹⁰⁷ Иржи Грошек. *LiveLib* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/16229>

¹⁰⁸ Сбрендивший, но нетипично. *Известия* [online]. © 2012 [cit. 2013-3-13]. Dostupné z: <http://izvestia.ru/news/254641>

¹⁰⁹ МОСКАЛЕВ, Сергей. *Магазин русской книги во Вашингтоне „Russia online“ LiveJournal* [online] 2003 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/4611.html>

Dále Kostyleva kritizuje zařazení Groška do série Bibliotheca Stylorum, do které jsou řazeni prestižní spisovatelé. Grošek mezi ně podle ní nepatří. Ačkoliv o něm celou pravdu netuší, článek je totiž teprve z roku 2001, některá fakta prokoukla. Ví například, že Groška v ČR nikdo nezná, ale žije v domnění, že Grošek sponzoroval turné evropského a ruského mužského baletu „Trokadero de Monte Carlo“ a tento fakt se jí zdá podezřelý. Ve svém článku nastiňuje, o čem pojednává *Lehká snídaně ve stínu nekropole*. O ději knihy píše: „Сюжет лезёт во все стороны, как пена из переполненной кружки.“¹¹⁰

5.5.2 PROCES ODHALENÍ MYSTIFIKACE

Podle F. Dvinjatina lidem po vydání Groškovy první knihy stačilo vědět, že Grošek je Čech, jeho koníčkem je antika a v Česku je známý především jako režisér. Více čtenáři chtěli vědět právě až v roce 2002, kdy vyšla kniha *Obnovení oběda* a o mystifikaci se začíná tušit. Předtím se nikomu nezdálo divné ani to, že má být kniha filmově zpracována, i když již při četbě knihy se to jeví jako nemožné, ať kvůli jejímu nesouvislému ději, který postrádá časovou posloupnost, nebo kvůli neustálému odbočování od tématu a vloženým různým příběhům spisovatele.¹¹¹

5.5.3 LEV DANILKIN JAKO PRVNÍ OBJEVITEL MYSTIFIKACE

O Danilkinovi by se dalo tvrdit, že vystupuje jako nejvíce informovaný a nejvlivnější ruský kritik. Podle S. Serého právě Danilkin přišel jako první na myšlenku zjistit toho o Groškovi více, ověřit ho, i když výše je uvedeno, že o Groškovi pochybovala i J. Kostyleva v článku z listopadu 2001.¹¹²

Danilkin o Groškovi napsal články dva. První článek Danilkina vyšel roku 2001 v deníku „Афиша“. Jiří Grošek byl v tuto dobu čten s povědomím, že je to Čech. Danilkin podává krátký popis knihy *Lehká snídaně ve stínu nekropole*. Grošek mu připomíná Haška a Kunderu.¹¹³

¹¹⁰ Как изнасиловать порнографию. *Газета.ру* [online]. © 1999-2006. [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: <http://www.gazeta.ru/2001/11/21/kakiznasilov.shtml>

¹¹¹ ДВИНЯТИН, Федор. *Книга недели, И.Грошек Реставрация обеда, Кладовка – Радио России. LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8895.html>

¹¹² СЕРЫЙ, Саша. *Каиф а ля русс. Кладовка – Baikal Info LiveJournal* [online] 2005 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/3675.html>

¹¹³ ДАНИЛКИН, Лев. *Иржи Грошек сравнил Прагу с Древним Римом. Кладовка – Афиша LiveJournal* [online] 2001 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/5492.html>

V dalším článku, který byl vydán taktéž v deníku „Афиша“ o rok později v roce 2002, Danilkin přichází na Groškovu mystifikaci. Pochybnosti o Groškovi začíná mít s vydáním *Obnovení oběda*. V této knize je Grošek současně Geller, přitom autor knihy, kterým by měl být Grošek, je vlastně jen obraz (подобие). Tento údaj vzbuzuje myšlenku, není li sám Grošek jen nějaký obraz. Neboli, jak Groška přezdívá Danilkin, Grošek je fantom, nebo také Fantomas. Danilkin nikde nenašel českého spisovatele Groška, ať už hledal jméno v různých jeho podobách, nepotvrdilo se mu ani nic z Groškovy údajné biografie. Danilkin v tomto článku netají svůj údiv. Netuší, co je Grošek zač. Neví, že ve skutečnosti je Grošek Rus a zaráží ho tedy, že *Obnovení oběda*, kniha vydávaná za překlad českého spisovatele z češtiny do ruštiny, je přeložena tak bezchybně, jako by o překlad vůbec nešlo: „Каким бы гладким и изобретательным ни было переложение, всегда можно почувствовать, что между автором и русским текстом пошуровал некто третий в грошевском же тексте дышит живая, натуральная плоть языка. Фантомас!“ Ačkoliv byl Danilkin z knihy, nebo spíše z Groškovy identity v tuto dobu ještě zmatený, neodsoudil autora. Vyjádřil se, že autor je podle něj vzdělaný a inteligentní člověk: „Голем талантлив“. Knihu *Obnovení oběda* ale nehodnotil příliš kladně.¹¹⁴

5.5.4 PÁTRÁNÍ PO GROŠKOVĚ

Ti, kdo se snažili Groška najít, pátrali na internetu, volali do České republiky. Jméno Grošek či Grosek sice bylo nalezeno, žádný z oněch Grošků nebyl ale spisovatel, nic se nepsalo ani o jeho knihách. Grošek nebyl zaznamenán ani v databázi údajů Ústavu české literatury při Akademii věd ČR. Neznali ho čeští literární vědci, jako jsou doktoři věd T. Glanc a M. Červenka. Jeho jméno nikdy neslyšeli prodavači českých knihkupectví, natož čeští čtenáři.¹¹⁵

5.5.5 ODHALENÍ MYSTIFIKACE (GROŠEK JE RUS)

Nakonec se tedy ukázalo, že Grošek je jen pseudonym autora nikoliv českého, ale ruského. Kousek pravdy prozradil sám Grošek v rozhovorech, jejichž příklady jsou umístěny na konci této kapitoly.

¹¹⁴ ДАНИЛКИН, Лев. *Никакой это не чех Афиша LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/7380.html>

¹¹⁵ БОБРАКОВА-ТИМОШКИНА, Екатерина. *Загадки чешской литературы. Независимая газета* [online] 2002 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: http://www.wkzinfo.ru/trans/bobrakova_timoshkina/zagadki.shtml

Na to, jak je možné, že mystifikaci nikdo dříve neodhalil, zastává zajímavý názor N. Babinceva, a to, že Groškově mystifikaci všichni věřili proto, že nikdo nepředpokládal, že by rodilý Rus dokázal psát s ironií vlastní pouze Čechům.¹¹⁶

Někteří kritici Groška obvinili z parazitování na české kultuře, například J. Bobrakova-Timoškinová. O této bohemistce, která mimo jiné působí na UK v Praze, jsme se již zmínili na začátku kapitoly. Bobrakova-Timoškinová má na Jiřího Groška jeden z nejkritičtějších názorů. Ani po vyzrazení mystifikace si podle ní totiž nemůžeme být vůbec jisti tím, kdo Grošek je. Je to pouze „někdo“, kdo tyto knihy napsal. O žádném Groškovi řeč podle ní být nemůže. Píše, že „někdo“ napsal knihu a nevěděl, jak ji prodat. Použil český pseudonym, proč zrovna český přitom snad neví ani on sám. Na tom, že se Groškova mystifikace zdařila, má podle ní velký podíl budování pozice spisovatele odkazováním se na známé a prestižní české spisovatele, jako jsou Kundera a Hašek.

Mystifikace může být použita jednak pro pobavení autora a čtenářů, jednak např. s cílem klamu, či výtědku. Bobrakova-Timoškinová je přesvědčená, že Grošek mystifikaci nebral jako vtip a české literatuře a kultuře uškodil. Celou mystifikaci Grošek podle ní stvořil s vidinou velkého úspěchu knih zahraničních autorů.

Grošek podle ní velké české spisovatele jen napodobuje, a právě proto může ruským čtenářům česká literatura splývat v jedno dílo a jednoho spisovatele. Českého spisovatele si ruští čtenáři proto představí vždy jen jako odraz těchto uvedených autorů a nikdy nepoznají další české spisovatele, např. K. Poláčka, O. Pavla, či V. Havla.

Bobrakova-Timoškinová dále zdůrazňuje hrozbu totožného chování ostatních autorů. Podle ní by se autoři měli chovat odpovědněji a lidé by měli číst knihy prestižních autorů, ale ne autorů, kteří mají zajímavý životopis a jsou opředeni mystifikacemi.

Bobrakova-Timoškinová se snažila spojit s redaktorem vydavatelství „Азбука“ série Bibliotheca Stylorum A. Guzmanem, výsledek byl neúspěšný. Ostatní z vydavatelství o Groškově mystifikaci podle svých slov nic nevědí. Ředitel oddělení reklamy jen potvrdil, že Grošek je skutečný, další informace nikdo sdělit nechtěl.

Grošek se sice stále podepisuje jménem Grošek, avšak počínaje vydáním třetí knihy „Файф“ již neuvádí českou národnost, nýbrž ruskou. Dále o Groškovi zjistila, že cena poroty za krátkometrážní film v San Sebastianu v roce 1988, kterou měl údajně

¹¹⁶ Смесотерапия и воспитание чувств. *Время новостей* 2003 [online]. © 2000 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://www.vremya.ru/2003/47/10/33702.html>

spisovatel získat, ani udělována nebyla. Festival se sice konal, tato cena se v daném roce neudělovala.¹¹⁷

Kritik Danilkin uvažoval nad tím, proč si Grošek zvolil právě Českou republiku, když tam nikdy ani nebyl. Jak ho napadla právě ČR: „Единственное, что я не понимаю – как?! Как русскому человеку всё это пришло в голову, все эти вацлавы-янеки-агриппины-тримальхионы? Кто этот Фантомас, подделыватель валют, наводнивший русскую литературу фальшивыми грошиками и геллерами?“¹¹⁸

5.6 CO O GROŠKOVI BYLO DÁLE NAPSÁNO A JAK HO VNÍMAJÍ OSTATNÍ KRITIKOVÉ

Zajímavé je i to, že v České republice o Groškovi nikdo ještě ani v roce 2005 nevěděl a je tomu tak dodnes. Časopis pro ruské migranty v Praze napsal, že ruští migranti v u nás Groška neznají vůbec, tudíž se zatím Grošek v České republice ani nečte. V redakci tohoto časopisu kolovaly fámy, že se za pseudonymem skrývá ukrajinský chlapeček, nebo nějaká dáma emigrantka.¹¹⁹

V České republice v roce 2005 tedy Grošek nebyl „ještě“ známý a nejspíš už ani více nebude. Autorce článku z časopisu „*Богатеи*“ je naopak líto, že Rusům jméno tohoto (podle ní stále českého) spisovatele dnes (v roce 2005) „již“ nic neřekne. Myslí si, že je to škoda.¹²⁰

J. Iz tvrdí, že všichni čeští spisovatelé jsou prakticky jedním českým spisovatelem, všichni píší stejně.¹²¹ Toho, že se tak stane a čeští autoři ruským čtenářům budou splývat v jednoho, se obává Bobrakova-Timoškinová, jejíž názor je uveden výše.

Dále je podle některých názorů Grošek pokládán za osobu virtuální, a někdy dokonce za podvodníka, není ani trochu Čech, ale Rus. Jeho romány jsou však velmi čtivé.¹²²

¹¹⁷ БОБРАКОВА-ТИМОШКИНА, Екатерина. *Загадки чешской литературы. Независимая газета* [online] 2002 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: http://www.wkzifo.ru/trans/bobrakova_timoshkina/zagadki.shtml

¹¹⁸ ДАНИЛКИН, Лев. *Никакой это не чех. Афиша LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/7380.html>

¹¹⁹ Чтиво для эмигрантов или Что читают русские в Праге. „*Легкий завтрак*“ на закуску. *Пражские огни LiveJournal* [online] 2005 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/2837.html>

¹²⁰ Иржи Грошек: Он есть, но его нет. *БОГАТЕЙ* [online]. © 2006 [cit. 2013-3-29]. Dostupné z: http://www.bogatej.ru/bogatej/?chamber=maix&art_id=18&article=24102005155945&oldnumber=320

¹²¹ Погружение: чешские страсти-мордасти. *ТОПОС* [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-3-29]. Dostupné z: <http://www.topos.ru/article/1604>

¹²² РАЧВЕЛИВШИЛИ, Натия. *КНИГИ: Рестаурация обеда. Weekend magazine LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-29]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/10855.html>

L. Rublevské Groškův styl připomíná styl ženy, jeví se jí jako žena, případně muž, který se snaží o ženách dozvědět maximum.¹²³

5.7 BLOG DIOGEN

Na internetu figuruje virtuální osoba s přezdívkou Diogen. Je možné, že jde o samotného Groška, ale není ani vyloučené, že jde o někoho jiného píšícího pod jeho jménem. Diogen má svůj blog na sociální síti LiveJournal. Na blogu jsou jak informace o Groškovi, tak různé články a recenze z různých deníků, ve kterých se o spisovateli kdy psalo (viz příloha č. 3), rozhovory s ním. Někteří tvrdí, že Groškův blog zřizuje jeho žena A. Vladimirová, nebo nějaký jeho přítel, či skupina autorů.¹²⁴

Na blogu Diogen-pithos nalezneme 5 rozhovorů s Groškem. Někteří žurnalisté měli možnost Groškovi položit otázky. Proč se to povedlo právě těmto určitým osobám, známo není. Rozhovory byly vytištěny v různých denících v Rusku a byly provedeny prostřednictvím e-mailu. Grošek si zachovává tvář spisovatele i v rozhovorech, na otázky přímo neodpovídá, odpovědi mají vtipný a hravý nádech, spisovatel je prokládá svými citáty a částmi knih, čtenáře se i svými odpověďmi snaží oklamat.

První rozhovor byl pravděpodobně (u rozhovoru není uvedeno datum jeho vzniku, či publikace) pořízen ještě před odhalením mystifikace. Grošek v rozhovoru vystupuje jako Čech. Tento rozhovor byl podle blogu otištěn v magazínu „*Философская газета*“, avšak na stránkách tohoto magazínu nebyl nalezen. Je možné, že tento deník na internetu nemá vyvěšeny všechny články, otištěn však nejspíše byl, o jeho publikování v tomto deníku se zmínila Bobrakova-Timoškinová.

Grošek v rozhovoru popsal, co si myslí o pravdě a lži, o pravdivosti svého díla, či o smrti. Podle Groška je i mystifikace tvořena reálnými prvky a zároveň je doplněna něčím mystifikujícím, všechna literatura je podle něj určitým způsobem mystifikace: „Все литературные произведения, всех жанров, – мистификации, то есть – художественные вымыслы.“ Grošek vypráví, že vlastní velkou knihovnu a perského

¹²³ Стихия по имени Женщина. *Советская Белоруссия* [online]. © 1998-2013 [cit. 2013-3-28]. Dostupné z: <http://www.sb.by/post/27841/>

¹²⁴ Иржи Грошек. *Diogen-pithos*. *LiveJournal* [online]. [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-pithos.livejournal.com/>

kocoura Magvaje. Z ostatních spisovatelů Grošek obdivuje například U. Eca. Nepovažuje se za historika, historická fakta zná, ale popisuje je po svém.¹²⁵

Druhý rozhovor byl pořízen roku 2003. Po zjištění, že Grošek čtenáře oklamal svou mystifikací, se spekulovalo o tom, jestli spisovatel vůbec existuje. Konečnou verzí je, že existuje, ale není jisté, kdo se za pseudonymem skrývá. Někteří knihu za podvod odsoudili a kritizují ji, jiní Groškovu mystifikaci uznávají. Autor podle Groška musí žít především v díle samotném, kde žije ve skutečnosti, není důležité: „На самом же деле – автор должен жить не в Праге, и не в Петербурге, а в собственном тексте.“¹²⁶

Ve třetím rozhovoru Grošek prozradil, že v knihách při popisu ČR popisoval Rusko, konkrétně města „Горький“ a „Нижний Новгород“. Ten, kdo podle Groška první pochyboval o jeho existenci, je prý on sám: „Ибо, как выразился гениальный, но преждевременный журналист из «Комсомольской правды» - «Грошек – литератор, хоть и талантливый, но вымышленный!»“¹²⁷

Ve čtvrtém rozhovoru se Grošek přiznává, že je opravdu Rus, jmenuje se Igor „Игорь“ a pochází z Petrohradu. Studovat chtěl Gorkého literární institut, ale vydržel tam jen půl roku. Dále pracoval v televizi. Svůj první román nejprve nabízel pod pseudonymy Ivanov, Petrov, či Sidorov různým nakladatelstvím. Jak Grošek v rozhovoru řekl: „Слава богу, никто не взял.“

Poté roku 1998 přichází finanční krize a s ní nedostatek novinářů, Grošek se rozhodl stát redaktorem. Publikoval pod pseudonymy Kopejkin, Geller, SEntavo, Grošlk. Grošek popsal, že z časopisu, ve kterém pracoval, odešel také korektor, Grošek tak získal volnost a mohl vydat první román. Texty jeho knih prý od samého počátku směřovaly k mystifikaci. První kapitola *Lehké snídani ve stínu nekropole* byla vydána časopisecky, podepsán pod ní byl pod „českým pseudonymem“ SJantava (Jamamura Sjantava – „Сянтва, Ямамура Сянатава“) a tato kapitola byla vydávána dokonce

¹²⁵ МАМЫКО, МЕДВЕДЕВ, Мария, Артур. *ФИЛОСОФИЯ как ИГРА. Кладовка – Интервью первое. Философская газета LiveJournal* [online]. [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12077.html>

¹²⁶ АСТРЕНКОВА, Рена. *ИНКОГНИТО ... Из Петербурга?! Кладовка – Интервью второе. Петербург: На Невском LiveJournal* [online] 2003 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12444.html>

¹²⁷ ГОЛИКОВА, Гертруда. *У ПИСАТЕЛЯ, КАК У КОШКИ - ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ. "THE" Кладовка – Интервью третье. LiveJournal* [online] 2004 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12645.html>

za „překlad z japonštiny A. Vladimirové“. Od tohoto nápadu sešlo, Grošek s redaktorem Guzmanem vymysleli nový pseudonym. Jako příjmení byl vybrán jeden z bývalých pseudonymů autora Grošek a své jméno Igor chtěl Grošek přeložit do češtiny. Myslel si, že Jiří – Irži je překlad jména Igor. Poněvadž přemýšleli, jak román „naservírovat“, vymysleli názvy knih spojené s jídlem.¹²⁸

Podle Groška není nejdůležitější, co popisujeme, ale jak a co si přitom představíme: „Совсем не важно, о чем мы пишем, главное — что вы себе представляете!“ Dále Grošek upozorňuje a je přesvědčen, že nelze věřit všemu, co se píše v umělecké literatuře: „Не верьте всему, что написано. Особенно в художественной литературе. На то она и художественная.“¹²⁹

Na konci rozhovoru děkuje několika osobám, ženě A. Vladimirové (potvrzuje, že je skutečně jeho ženou) a mimo jiné i dceři Leně, znamenalo by to tedy, že má dceru, pokud tvrdí pravdu.¹³⁰

Pátý rozhovor není uveden žádným názvem, nevíme ani, kdo ho s Groškem vytvořil. Grošek je rád, že může být přes svůj blog ve spojení se svými čtenáři, dříve byl prý kompletně v rukou vydavatelství, dnes (nejspíše kolem roku 2005) se již jeho knihy tolik nečtou a nejsou ve středu pozornosti. Grošek v rozhovoru dále dělí čtenáře podle chápání mystifikace: „читатели делятся на две категории. Одни воспринимают литературную мистификацию, как увлекательную игру в чистом виде. Это нудисты! Другие, все время пытаются что-нибудь приоткрыть, кроме текста. Это вуаеристы! Последние видят везде – грязный пиар, гнусные художественные махинации и «стереокино», которое как известно – «обман трудящихся»! «Какое литературное злодейство учинил этот Иржи Грошек! - кричат они. – Мы думали, что «Легкий завтрак» это чешская эротика, а оказалось, что русская порнография!»“ Při vydání *Lehké snídaně ve stínu nekropole* prý Grošek vůbec nepředpokládal, že mystifikaci budou lidé věřit.¹³¹

¹²⁸ Большой роман неизвестного автора продолжается! *Невское время* [online]. © 2009-2011. [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: http://www.nvspb.ru/stories/bolmzshoj_roman_neizvestnogo_a/

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ КАДИКИНА, Ольга. *ИНТЕРВЬЮ С ИРЖИ ГРОШЕКОМ. Кладовка – интервью четвёртое. LiveJournal* [online] 2005 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12897.html>

¹³¹ Кладовка – Апрель 2, 2007. *LiveJournal* [online] 2007 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/2007/04/02/>

6 KNIHA *OBNOVENÍ OBĚDA*

Kniha Jiřího Groška *Obnovení oběda* je v pořadí druhou knihou trilogie a současně i teprve druhým románem spisovatele. Kniha je nadepsána v azbuce, a to Иржи Грошек, *Реставрация обеда*. Autorské právo je vyhrazeno Jiřímu Groškovi, napsáno latinkou. Je tam řečeno, že i tato kniha se stala bestsellerem v České republice a posléze byla přeložena do 8 světových jazyků včetně ruštiny. O překlad se zasloužila A. Vladimirova. Tyto údaje jsou pouhou mystifikací, jak již bylo uvedeno výše.

6.1 ANOTACE

Anotace na knize se snaží čtenáře nalákat: „S knihou *Lehká snídaně ve stínu nekropole* je kniha *Obnovení oběda* propojena společnými postavami, obě knihy jsou psány na zajímavé téma a jsou charakteristické neopakovatelným „groškovským“ humorem. Autor vyzývá k návštěvě své „tvůrčí kuchyně“ a chce nás zasvětit do veselé přípravy karbanátků po Pražsku a Českomoravských masových knedlíčků. Právě tato jídla jsou literárními recepty, které jsou zároveň opatřeny autorskými aforismy snad ke všem životním okamžikům.“¹³²

6.2 O KNIZE

Kniha je považována za román, do jisté míry spadá do autobiografie, obsahuje i prvky detektivky. Kritikové knihu řadí k postmodernismu, či surrealismu. Jsou však i názory, že žánr a styl knihy určit nelze. K tomuto názoru se přiklání i sám Grošek, své knihy ani k jednomu určitému stylu, či žánru nepřirazuje, prostě jen píše a snaží se psát jednoduše, jeho styl je „подлинное безобразие.“¹³³

Podle Dvinjatina jsou romány Groška příkladem současné prózy. Groškův styl je podle něj ironický, podobný stylu beatníků, spisovatelů „alkoholiků“. Grošek je tu přirovnáván k spisovatelům jako Updike, Bukowski, Joyce.¹³⁴

¹³² GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, anotace, vlastní překlad.

¹³³ КАДИКИНА, Ольга. *ИНТЕРВЬЮ С ИРЖИ ГРОШЕКОМ. Кладовка – интервью четвёртое*. *LiveJournal* [online] 2005 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12897.html>

¹³⁴ Федор Двинятин – книга недели, И.Грошек Реставрация обеда, *Радио России LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8895.html>

Výše je uvedeno, že kniha je označována za autobiografii, ale pravdivý životopis spisovatele dosud nebyl odhalen. Lze se jen domnívat, který údaj z autorova života je skutečný a co je fikce, některé údaje však již na první pohled za pravdu označit nelze.

V knize je obsažena i kapitola s názvem Autobiografie, která nepůsobí příliš důvěryhodně. Je to tím, že obsahuje komická vyprávění, je psána s vtípem, události v ní nejsou zprostředkovány chronologicky. Například ve 28 letech autor pracoval jako administrátor tanečního sálu, ve 30 v divadle a ve 22 jako pokusný králík, (...) v 98. roce vydal první román, ...¹³⁵ Autor o sobě v knize dále tvrdí, že vyrůstal v knihovně města Biš se svou babičkou. Jinde v knize vypravěč popisuje svého dědečka (nejspíše praprapradědu), který byl dobrovolným topičem v knihovně a zažil Galské tažení Julie Césara (100-44 let př. n. l). Jediné, čeho se děda celý život obával, jsou hry Aristofana *Žáby*, jelikož jedině „Бог знает, о чем они там нахвакают“¹³⁶. Proto děda podobnými knihami topil. Autor po dědovi zdědil touhu ničit knihy, upravuje je k obrazu svému.¹³⁷

Kniha je rozčleněna na kapitoly, které na sebe téměř nenavazují. Každá kapitola je uvedena krátkým úvodem, a to úryvkem z určitého díla, krátkou informací, faktem, průpovídou nebo pár slovy, např. z dopisu „Alexandrovi“, přičemž v celé knize o žádném Alexandrovi nepadne ani zmínka, je však pravděpodobné, že tyto dopisy jsou psány redaktoru Alexandru Guzmanovi, který společně s Groškem vymyslel jeho mystifikaci, dále z díla Jiřího Groška *Lehká snídaně ve stínu nekropole*, z díla Cornelia Tacita *Letopisy*, Jiřího Gellera, z Petroniova *Satirikonu*, z díla Marca Marciala *Epigramy*.

Kapitola může být dále rozdělena na podkapitoly. Jedna taková podkapitola nese název *Pornografie – „Tři prezervativy vojáka Švejka“* a doporučuje svobodným mužům, jak se vyhnout vážnému vztahu.¹³⁸ Při větším zkoumání a zamyšlení dostáváme možnost objevit společné prvky kapitol. Čtenáře kniha nenechává klidným, jelikož se čtenář chce dozvědět, jakým způsobem se vše prolíná. Musí k tomu znát i historii.

V knize se objevují také různé citáty, výroky, aforismy, přirovnání. Do češtiny je přeložit nelze, proto z českého jazyka nemohou pocházet a kniha by nemohla být překladem z češtiny do ruštiny. Příkladem si uveďme, že autor v knize uvádí české přísloví: „читала-читака, писала-собака.“¹³⁹ Toto přísloví nic neznamená ani v ruštině.

¹³⁵ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, s. 220 – 232.

¹³⁶ Tamtéž, s. 21.

¹³⁷ Tamtéž, s. 20.

¹³⁸ Tamtéž, s. 65.

¹³⁹ Tamtéž, s. 79.

Knihy je vyprávěna retrospektivně, ich-formou. Postava vypravěče v knize je „záhadná“.

Vypravěč nemá jméno, nikdo ho neoslovuje, vypráví celou knihu a prokládá ji svými zážitky, v knize figuruje. Mnohdy se stylizuje do postav románu, které jsou popsány níže, často vypráví prostřednictvím Gustava Škréty, Jiřího Gellera, či skrze Janku. Jindy se zdá, že knihu vypráví sám autor Grošek. Vypravěč putuje v čase, mystifikuje dobu, vše splétá dohromady, mystifikaci a skutečnost mistrovsky propojuje.

Knihy může být pochopena jako román o románu, či román v románu (román o románu *Satirikon*, ale v knize je zmínka například i o knize *Kladivo na čarodějnice* atd.). Proplétá se děj spojený s tvůrcem románu, který vypráví své zážitky, s dějem okolo spisovatele uvnitř, a to okolo Gellera a jeho fiktivní rodiny.

V knize vystupují postavy, které se taktéž prolínají a jsou svým způsobem také totožné: autor, vypravěč, literát, spisovatel. Autorem, uvedeným na obalu knihy, je Jiří Grošek. Biografie na konci knihy však patří Gellerovi a přitom je totožná s tou Jiřího Groška. Knihy neustále nutí pochybovat o tom, kdo je kdo. Spisovatelem, autorem, literátem a vypravěčem v knize jsou tedy zároveň Jiří Geller, Jiří Grošek a spisovatel Petr Burgan.

Osobnost vypravěče a autora lze od sebe těžce oddělit, vypravěč má totiž možnost denně se procházet po Ermitáži (tuto možnost má ve skutečnosti Grošek), ale vypravěč byl i v Praze, Brně, či v Pompejích, než je zalila láva a nejspíše žije v České republice. Grošek se o autorovi v knize vyjádřil: „Автор не страдает сомнением, поскольку он всего лишь подобие. „Если Боженька хочет видеть меня таким, - думает автор, - значит, в этом и есть смысл моего существования...“¹⁴⁰

Knihy je protknuta různými příběhy. Například o ženách: „Поэтический замысел – это женщина, с которой не переспал. Прозаический – появляется, когда женщина уже ушла.“¹⁴¹

Jindy ženu popisuje jako továrnu na hračky: „Если анализировать женщину как фабрику на производство игрушек, то надо признаться, что мужчина у нее – самое бракованное изделие.“¹⁴²

Autor píše i o spisovatelích, o tom, jak má podle něj vypadat román, o životě. Spisovatel podle něj dává cizím činům smysl, rekonstruuje různé události, dává je

¹⁴⁰ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, s. 179.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 195.

¹⁴² Tamtéž, s. 70.

dohromady: „Автор – это литературная мясорубка. Которая пускает на фарш – целые куски жизни.“¹⁴³

Není náhodou, že se autor odkloní od aktuálního děje knihy a začne vyprávět nějakou ze svých příhod. Dále se Grošek věnuje i pivu, které miluje a které je snad jediným prvkem, který má s ČR společný. Praha je podle něj pivní Mekkou. Grošek ovládá české značky piva, že má pivo v oblibě, potvrzuje i na citátu: „Бог сначала создал пиво (...). Черт изобрел кружку. А древние чехи построили Прагу, где все замечательным образом соединилось.“¹⁴⁴

6.3 SKUTEČNÁ FAKTA OBJEVUJÍCÍ SE V KNIZE

Knihy je plná různých reálných míst, děl a osob. Tato místa, díla a osoby jsou v knize často podobné jako ve skutečnosti, v knize jsou o nich uvedeny skutečné údaje, z druhé strany jsou doplněny představivostí spisovatele, kterou vše zpestřuje a zpracovává tak, aby mu vše do knihy lépe zapadlo. Tato místa, díla a osoby jsou tedy částečným odrazem reality a vystupují i v knize doplněné o smyšlené údaje.

Dějštěm knihy je například starověké i novověké Řecko, Itálie a v ní provincie Kampánie, ve které se nachází Pompeje, Monte Cassino, či Řím, dále je to Česká republika, v ní Praha, Brno.

Určité kapitoly se tedy odehrávají v Pompejích, v provincii Kampánie, což jsou místa skutečná. Autor má možnost se v Pompejích procházet, i když byly zaplaveny lávou roku 79 n. l. Pompeje nejsou jen významnou památkou a bohatým archeologickým nalezištěm, ale jsou považovány i za město erotiky.

Analogicky s tímto městem a také knihou *Satirikonem*, který má také erotický nádech, je patrný jemný nádech erotiky i v celé knize. V Pompejích byly nalezeny erotické obrazy, pornografická výzdoba, nevěstinec. Jejich obyvatelé věřili v „posvátnost pyjů“, které je měly ochraňovat, nelze se tedy divit skutečnosti, že „nejrůznější falická zpodobnění jsou v mnoha domech po celých Pompejích.“

I v Domě chirurga, který se i ve skutečnosti nachází právě v Pompejích a je popsán i v knize, se objevují věšáky v podobě pyjů.¹⁴⁵ Popisem Domu chirurga je uvedena první kapitola v knize. Dům chirurga v Pompejích skutečně existoval a existuje tam dodnes. Svůj název Dům chirurga nese proto, že v něm byly nalezeny

¹⁴³ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, s. 250.

¹⁴⁴ Tamtéž, s 55.

¹⁴⁵ Pompeje. *Castra Romana* [online]. © 2000, 2002, 2005, 2007 [cit. 2012-12-29]. Dostupné z: <http://www.castraromana.cz/phpBB3/viewtopic.php?f=20&t=514>

chirurgické nástroje. Chirurgické nástroje jsou symbolem záliby autora knihy, ten rád „operuje“ knihy, rozřezává je a skládá dohromady v jiném pořadí.

V jedné místnosti domu se nachází obraz, na kterém jsou dvě ženy s mladíkem a všichni tři jsou zaujati literární prací. Tento obraz v domě je jak reálný, tak je i v knize. Na internetu je k mání dokonce i mapa domu a velmi podrobný popis.¹⁴⁶ V knize vypravěče tímto domem provádí osoba Cornelia Tegeta, který opravdu žil 20 – 10 let před Kristem a byl v Pompejích při výbuchu sopky pohřben.¹⁴⁷

Hned druhá kapitola podává etnografické informace o Řecku. Autor trefně popisuje dovolenou Čechů. Nejprve stráví celé dny na Slunci a poté pláčou se spálenými zády. Nejspíše však popisuje ruské turisty.

Další kapitoly se odehrávají v České republice, kniha podává popis například brněnského nádraží. Dále autor popisuje i Prahu. Tento popis je vcelku zdařilý. Je popisován Orloj, Staroměstské náměstí, či nesčetné množství obchůdků kolem, zmiňuje i ulic Křížíkovu (Кшижикова), která se v Praze opravdu nachází.

6.3.1 DÍLO SATIRIKON (JAK SKUTEČNÁ KNIHA, TAK KNIHA V KNIZE), PETRONIUS, NERO

Satirikon je tématem knihy a jak již bylo řečeno výše, knihu *Obnovení oběda* lze považovat za román (*Satirikon*) v románu (*Obnovení oběda*). V knize *Obnovení oběda* jde o knihu, kterou se bude vypravěč snažit zrekonstruovat, dát do původního stavu. Půjde i o obnovu, opakování některých motivů z knihy *Satirikon*. Kniha obsahuje celou kapitolu s názvem *Satirikon*, kde se autor věnuje samozřejmě knize *Satirikon*, ale i osobě Petronia a císaře Nerona. Kromě této celé kapitoly, která je *Satirikonu* v knize zasvěcená, knihu *Satirikon* vlastní také vypravěč v úvodu knihy a uvádí, že jej on sám rozstříhal asi na 40 částí.

Autorem *Satirikonu* je Petronius. I přes to, že se někteří historikové (spíše menšina) přiklánějí k tomu, že Petronius nemusí být autorem. Autorství je zpochybňováno z toho důvodu toho, že o Petroniovi té doby zmínky sice jsou, nemluví se o něm však jako o spisovateli. Existují domněnky, že autorem *Satirikonu* je sám Nero.

¹⁴⁶ Помпеои и Геркуланум. *100 Великих* [online]. [cit. 2013-1-8]. Dostupné z: <http://arheologicheskikh-otkritiy.greatest100.ru/pompei-i-gerkulanum/index7.html>

¹⁴⁷ Внутреннее устройство дома. *Помпеи* [online]. [cit. 2012-12-29]. Dostupné z: http://www.e-reading-lib.org/chapter.php/146544/22/Sergeenko_-_Pompei.html

Zastáncem této myšlenky je i autor knihy *Obnovení oběda*.¹⁴⁸ Zpochybnění autorství Petronia a jeho přisuzování Neronovi je analogické se zpochybněním autorství Jiřího Groška a jeho přisuzování Jiřímu Gellerovi, který existuje jen v knize. Odtud myšlenka, že by Grošek mohl být jen fantom.

Skutečný **Petronius** byl obviněn z toho, že zosnoval povstání proti Neronovi a proto také byl, jako mnoho dalších odsouzen k sebevraždě. Byl silnou osobností, oplýval sebevědomím a důvtipem natolik, že si pocit umírání chtěl užít, nenechal na sobě znát rozhořčení ani odpor. Poručil, aby mu podřezali žíly a následně si je nechával povolovat a utahovat podle nálady a chuti, byly mu přednášeny básně, smrt si užíval, přitom hrála hudba.¹⁴⁹

Smrt skutečného Petronia se zdá být vzorem pro fingoanou smrt Škréty, dalšího hrdiny v knize. V knize byl analogicky se smrtí Petronia vytvořen dojem, že si Škréta podřezal žíly a přitom měl na čele nápis Gai Petronius Arbiter. Petronius byl Groškovi v jistých ohledech předlohou pro postavu Škréty (podobná, ač fingoaná smrt, Škréta byl pravou rukou Gellera, tak jako Petronius Nerona). Osobnost Gellera v knize je zase přirovnávána k císaři Neronovi.

Skutečný císař Nero byl velmi výstřední, bohatý a krutý vládce. Někde se uvádí, že Nerona lidé obviňovali z požáru Říma. Jestli Nero zapálil Řím, není potvrzeno, ale traduje se o něm, že ano a při požáru hrál prý na kitharu a zpíval. Požár vypukl i v knize *Obnovení oběda*. Ani čtenáři knihy nevědí, jestli si Geller podpálil dům sám, či jestli za tím stojí někdo jiný. Po obědě u Gellera totiž vypukl požár a v knize se zvěstovalo, že pachatelem snad byl Geller sám. Nero má s Gellerem společné i to, že Geller na svůj oběd přichází v masce právě po vzoru Nerona. Někteří historikové o Neronovi tvrdí, že je autorem epických básní, či dalších děl. Opět je to nepodložený fakt. Ani o autorství Gellera v knize nejsme přesvědčeni. Názor, že Nero je autorem jistých epických děl, zastával například významný historik Tacit neboli Tacitus.

Nejnámější dílem Tacita jsou *Letopisy – Annals*. Úryvky z díla *Letopisy* se objevují v knize *Obnovení oběda*.

¹⁴⁸ JAŠKOVÁ, Nina. *Ironie u Petronia*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav klasických studií, s. 9-10.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 9-10.

6.3.2 OBĚD JAKO HLAVNÍ MOTIV KNIHY

Oběd, čili hostina je důležitým prvkem knihy, jak již napovídá samotný název knihy *Obnovení oběda*. Tento motiv se objevuje vícekrát, především v souvislosti s postavou Jiřího Gellera, který bude pořádat oběd pro své nové fiktivní příbuzné, oběd bude svým způsobem obnovovat, či restaurovat, a to tak, že se bude inspirovat těmito skutečnými událostmi: nejznámější kapitolou *Satirikonu – Obědem Trimalchiona*, dále hostinou Valtasara a obědem Lucculla. Luccullus byl římský velmož, který se do dějin zapsal svými honosnými hostinami a svým bohatstvím.¹⁵⁰

Tyto skutečné události, související s obědem, si popíšeme, protože se o nich zmiňuje kniha a je jimi také inspirován onen oběd Gellera, ke kterému vše v knize směřuje. Grošek chce v knize vytvořit slavný a honosný oběd, jako pořádali tito velcí panovníci a jaký je popsán v *Obědu Trimalchiona v Satirikonu*. Chce tento oběd vlastně re-konstruovat.

Oběd Trimalchiona je jednak kapitola *Satirikonu*, jednak je symbolem velké hostiny zbohatlíků. Trimalchio byl proslulý svým bohatstvím a pýchou, na hostině mluvil o své smrti a pohřbu. Bylo nalezeno množství rukopisných pravých i nepravých variant kapitoly *Oběd Trimalchiona* z knihy *Satirikon*.¹⁵¹

Valtasar byl poslední babylonský car a taktéž pořádal honosnou hostinu, při které se na zdi zjevily nápisy předznamenávající jeho smrt. Stejně tomu bylo i v knize, na obědě u Jiřího Gellera. I na jeho stěně se objevily nápisy a předznamenávaly smrt Gellera. Geller v knize opravdu zemřel, jeho smrt však byla jen fiktivní.¹⁵²

6.4 STRUKTURA KNIHY

6.4.1 POSTAVY V KNIZE

Hlavní postavu představuje Jiří Geller, jehož jméno v překladu z ruštiny do češtiny znamená halíř, přičemž příjmení Grošek mohlo být odvozeno od názvu dávného platidla groše (Pražský groš).

¹⁵⁰ Лукулловский обед. *АКАДЕМИК* [online]. © 2000-2010 [cit. 2013-3-16]. Dostupné z: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/40778/%D0%9B%D0%A3%D0%9A%D0%A3%D0%9B%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%A1%D0%9A%D0%98%D0%99

¹⁵¹ JAŠKOVÁ, Nina. *Ironie u Petronia*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav klasických studií, s. 28.

¹⁵² Пирь Вальтасара – ночь безумства и смерти. *Valtasar.ru* [online] © 2010-2013 [cit. 2013-3-16] Dostupné z: http://valtasar.ru/pletopis/valtasar_vavilon.php

Po celou dobu četby knihy se můžeme jen domnívat, kdo Geller vlastně je. Částečná pravda vychází najevo až na konci knihy, kde se čtenáři seznámí s Panem N, Pan N si opatřil pseudonym Geller a chce mít i fiktivní rodinu. V knize tedy jde o užití pseudonymu, ve skutečnosti i spisovatel Grošek užívá pseudonym, svým způsobem se ztotožňuje s postavou Gellera. Geller a Grošek splývají v jednu tajemnou osobu.

Gustav Škréta spojuje Gellera s jeho novou fiktivní rodinou, a to s Irenou, Jankou, přičemž jedna bude představovat manželku a druhá milenku, se spisovatelem Petrem Burganem. Vyjma Vendulky, tu si Geller našel bez pomoci Škréty. Vendulka představuje fiktivní neteř Gellera.

6.4.2 POPIS VYBRANÝCH KAPITOL

Knihy obsahuje dvacet kapitol, nelze se tedy zabývat popisem všech, navíc nepopisují jednotný děj, proto působí zmateným dojmem. Je nastíněn jen děj kapitol vybraných.

6.4.2.1 ÚVODNÍ KAPITOLA NEBOLI OBRAZ

První kapitola uvádí knihu. Začíná na městském trhu a odehrává se v antice. Je v ní řeč o nákupu papyrů, které vypravěč restauruje. Papyry kdysi tvořily celek, dnes jsou to jen části. Vypravěč je dává dohromady tak, že mezi ně vlepuje jiné rukopisy. Už tyto části papyru spojené dohromady s nějakým dalším dílem referují, že v celé knize bude řeč o obědě a císaři Neronovi. Je možné, že tento text na papyru je také vyřezán ze *Satirikonu*.

Tato kapitola probíhá v antice, ale vypravěč zároveň prodává papyry a další starodávná díla v antikvariátu, který je současný. Jde o proplétání minulosti se současností, což se děje v celé knize.

Na konci této kapitoly k vypravěči domů přichází věstec a přináší knihu k zrestaurování. V přinesené knize se píše i o vypravěči, o jakou knihu jde, ale nevíme, mohla by to být i kniha *Obnovení oběda*. Tato kniha má dokonce i název rozervaný na půl a zní: „Жизнь двенадцати ...“ „посланников!“¹⁵³ Název této knihy je podobný názvu krátkého snímku Jiřího Groška, se kterým se údajně proslavil. Vypravěč souhlasí, že tuto knihu zrestauroje. Tím začíná *Obnovení oběda*.

¹⁵³ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, s. 29.

6.4.2.2 KAPITOLA SYŽET (POPIS DĚJE)

Kapitola Syžet, která se nachází až na konci knihy, vysvětluje děj související s postavou Gellera. Román tady končí a zároveň začíná. Končí, jelikož je to kapitola v knize v pořadí poslední, začíná proto, že je, zdá se, kapitolou nejdůležitější a vše nám do sebe zapadne až při její četbě.

Na počátku stojí pan N. Pan N je krajně nespokojen se svým dosavadním životem: „Словно съел за завтраком гадость, которая отрыгивается еще в обед, и оттого на любую пищу – не можешь взирать без содрогания.“¹⁵⁴ Rozhodne se začít žít od začátku, zatouží stát se spisovatelem. Je tu však jeden problém, psát knihy neumí. S tímto problémem se vypořádá pomocí klamu. Nejprve si zvolí pseudonym Jiří Geller: „К тому же писатель – это, как правило, псевдоним, что, собственно, и заменяет этой сволочи – фамилию.“¹⁵⁵ S novým jménem jako nový člověk odjíždí do Prahy.

V Praze se zcela náhodně setkává s Vendulkou a s osobou „филокартиста“ Gustava Škréty. Gustav Škréta a Jiří Geller spolu uzavírají dohodu. Škréta Gellerovi za finanční odměnu opatří rodinné album, včetně nové rodiny (přítelkyň Gustava Škréty Ireny a Janky, jeho osoby, Vendulky a spisovatele Petra Burgana, se kterým se Škréta náhodně seznámí v baru).

Jiří Geller uspořádá pro svoji novou fiktivní rodinu oběd. Gellerova nová rodina se seznámí právě na onom obědě. Jiří Geller před své příbuzné předstoupí v masce, neznají tedy jeho obličej. Během večera vypukne v domě požár, hosté se domnívají, že Jiří Geller zemřel na místě, nikoho nenapadne, že nejspíše požár sám založil.

Gustav Škréta a fiktivní rodina Gellera se po požáru rozhodnou odcestovat vlakem neznámo kam. Do kupé ke Škrétovi a ostatním ve vlaku přichází nějaký pán. Ve skutečnosti je to sám Jiří Geller, kterého ostatní nepoznávají, jelikož ho viděli jen na obědě a ke všemu v masce.

Nabídnou mu, aby odcestovali společně do Prahy a stal se jejich spisovatelem, jelikož chtějí za Gellera najít náhradu. Gellerova fiktivní rodina totiž žije v domnění, že Geller uhořel a že byl skutečný spisovatel. Náhradníkovi Gellera chtějí opatřit rodinu, milenku, auto, a to vlastně z jeho vlastních peněz. Román za něj napíše Irena rukou spisovatele Petra Burgana. Jiří Geller na nabídku přistupuje.

¹⁵⁴ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002, s. 239.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 239.

Jiří Geller s Gustavem Škrétou se rozhodnou povedenou mystifikaci oslavit v domě Janky. Zlomový okamžik nastane při otevírání lahve kečupu. Škrétovi se kečup nedaří otevřít, spadne do vany i s kečupem a usne tak tvrdě, jako by byl mrtev, ke všemu politý kečupem. Jiří Geller mu na čelo napíše nápis: „Gai Petronius Arbiter“, celkově pohled na Škrétu budí dojem, jako by si podřezal žíly, odtud podobnost se smrtí Petronia.

Že Janka přijde domů a Škrétu shledá mrtvým, nikoho v tu chvíli ani nenapadlo. V tento okamžik ani čtenáři netuší, jak to doopravdy je. Každý je zaskočen mrtvým tělem, neví, kdo je Škréta, Janka ani Irena. Janka s Irenou se snaží vydedukovat, co nebo kdo zavinil smrt Škréty. Rozhodnou se Škrétu odtáhnout domů k Jiřímu Gellerovi. Na konci knihy vyjde najevo fakt, že Škrétovi se stačilo z kocoviny vyspat.

6.4.2.3 KAPITOLA PODVRH

Tato kapitola do knihy téměř nezapadá svým dějem, ale jistými motivy ano, vystupuje tu dvojnice Vendulky z minulosti. Souvisí s celou knihou tak, že Vendulčin strýc opisoval knihy, včetně *Satirikonu*. Část *Oběd Trimalchiona* dal k popisu Vendulce, která některé části vynechávala, zdály se jí příliš dlouhé, je tedy i její vinou, že *Satirikon* nezůstal celý.

Strýc byl benediktýnským mnichem v Monte Cassinu v italské provincii Kampánie. V Kampánii leží Pompeje, pobýval tam Nero. Vendulka tedy pobývala tam, kde se odehrával *Satirikon*, vše se tak místem napříč propojuje. Autor touto kapitolou zpochybňuje pravdivost popisovaných knih.

Motivem v této kapitole je čarodějnictví, vlastně by se dalo říci, že kapitola je parodií na čarodějnické procesy a jejich výsledky, inspiruje se knihou *Kladivo na čarodějnice* neboli *Malleus maleficarum*. Autorem *Kladiva na čarodějnice* jsou J. Sprenger a H. Institoris. Tento údaj je z knihy a zároveň je skutečný. Tato kniha se i ve skutečnosti dochovala pouze v částech a pojednává o čarodějnických procesech.¹⁵⁶

Vendulka je v této kapitole označena za čarodějnici. Soudcem Vendulky je Isidor Kamorník, ten nemá skutečný vzor, alespoň jsem o něm nenalezla žádné údaje. I. Kamorník zesměšňuje Vendulku a s ní i ženy obecně. Vendulka má však průbojnou povahu, nenechá si nic líbit.

¹⁵⁶ Молот ведѣм. Библиотека Якова Кротова [online]. [cit. 2013-3-30]. Dostupné z: <http://www.krotov.info/acts/15/3/molot00.html>

Kamornik mluví o d'áblovi, myslí si, že Vendulka je jeho stoupenkyně. Vendulka v souvislosti s d'áblem vyjadřuje svůj názor, že kdyby psal historii právě d'ábel, narušil by chronologii událostí, aby ji zpochybnil: „Я думаю, что он специально нарушил хронологию событий. Дабы посеять сомнения в подлинности этой истории...“¹⁵⁷

Autor se tedy ztotožňuje s d'áblem, postupuje totožně, narušuje chronologii, klame a zpochybňuje. Podle Isidora Kamornika je i Trimalchion jméno d'ábla.

Vendulka v této kapitole vytváří „švejkovský“ dojem, je inteligentní, přesto si záměrně z Isidora utahuje a předstírá nevědomost, zároveň ho tím dostává do úzkých.

6.5 OHLASY NA KNIHU

O Jiřím Groškovi se hovořilo v předchozí kapitole. Další část práce uvede názory na jeho knihu *Obnovení oběda*.

J. Vengerské se kniha zdá na pochopení složitá. Podle ní autor v knize intrikuje, a to až tak, že vůbec nevíme, kdo je autor, ani oč v románu jde.¹⁵⁸

Fadějev zase obdivuje Groškovu odvahu, že se pustil do tvorby takto zamotané knihy, kde se současně rozvíjí několik dějů. I když ve světové literatuře už to není nic neobvyklého. Groškovy knihy si podle něj zaslouží, aby byly překládány.¹⁵⁹

K. Mjasnikov chválí Groškův vytříbený surrealismus a označuje jeho knihy za novátorský experiment. Pro Groška podle něj neexistují hranice, ani okolnosti, které by měl čtenář znát. Groškova fantazie je nespoutaná. Jeho knihy místy připomínají zpověď, místy frašku, komedii, jindy je kniha prostě geniální. O hrdinech knihy tvrdí, že v nich jsou viditelné lidské rysy, znaky nás všech. Z knihy se čtenáři nadchnou už jen proto, že odkrývá, do jakých neočekávatelných rozměrů může dosáhnout lidská fantazie.¹⁶⁰

¹⁵⁷ GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka. 2002, s. 220

¹⁵⁸ ВЕНГЕРСКАЯ, Елена. *Ищут пожарные, ищут милиция. Кладовка - Книжная витрина LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/7635.html>

¹⁵⁹ ФАДЕЕВ, Сергей. *Людские пороки в тени золотой Праги. Кладовка - Московская правда LiveJournal* [online] 2001 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/6879.html>

¹⁶⁰ МЯСНИКОВ, Кирилл. *Арт обозрение: Завтрак длиной в жизнь. Кладовка - МК в Путере LiveJournal* [online] 2004 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8119.html>

V. Katalkina je názoru, že číst Groška je potěšením. Jeho knihy zároveň čtenáři dávají důvod k přemýšlení.¹⁶¹

D. Toščin ve svém článku uvádí, že knihy Groška jsou předurčeny k úspěchu. Grošek je podle autorky velmi inteligentní a důvtipný. Čtenáři se s jeho knihami odreagují, zasmějí na různá témata, jako je obyčejný život nás všech, historie, erotika a lze nalézt i prvky detektivky. Chválí Groška, že sám zná velmi dobře historii, je obeznámen s dílem Tacita. Historii, dávné osobnosti, panovníky a historiky vplétá do svých knih, k tomu přidává prvky mystifikace. Autorka tohoto textu je velkou zastánkyní Groška a je si vědoma, že pro historiky nemusí být Grošek to pravé čtení a že to, co v knihách popisuje, nejsou čistá fakta. Naopak Groška milují obyčejní lidé, kteří se v historii nevyznají, zato se s Groškem zasmějí: „Нам же, простым смертным, Грошека и ещё раз Грошека!“¹⁶²

Dvinjatin píše, že děj knihy *Obnovení oběda* nelze téměř popsat. *Obnovení oběda* obsahuje méně faktů z Říma a Řecka, je lépe uspořádána chronologicky než díl první, je umírněnější, ale méně vtipná. Dvinjatin napsal: „Главным героем этого сюжета становится некий тип, которого зовут почти так же, как самого Грошека. В одной главе он живет на первом этаже, в другой – повыше, в третьей им предлагают стать другому, в четвертой о нем ничего неизвестно. При этом известно, что он писатель и кинорежиссёр.“¹⁶³

První dojem opravdu je takový, jako ho popisuje Dvinjatin, kniha se zdá velmi zmatená. Až s další a další četbou knihy lze objevit nová fakta a skutečnosti a knihu pochopit a vysvětlit s každým přečtením jinak a stále dává nový a jiný smysl.

Danilkin Groškovu první knihu hodnotil vcelku kladně, kdežto o *Obnovení oběda* píše, že je to nesmysl, odpadky, smetí: „белиберда“, pomatené čtení. Stejně jako Dvinjatin i Danilkin zastává názor, že děj této knihy je nepopsatelný: „Пересказать Реставрацию невозможно можно только назвать некоторые компоненты, из которых слепивается этот безобразный роман.“ *Obnovení oběda* je odporný,

¹⁶¹ КАТАЛКИНА, Вера. *Иржи Грошек. Кладовка – Объектив-НО LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8564.html>, http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=119&material_id=20&page=14

¹⁶² Между историей и речью. *Библиотечное ДБЛО* [online] 2004 [cit. 2013-3-22]. Dostupné z: <http://www.bibliograf.ru/issues/2004/10/35/34/220/>

¹⁶³ ДВИНЯТИН, Федор. *Книга недели Иржи Грошек. Реставрация обеды. Радио России LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8895.html>

protivný a nečitelný román, ale je vytvořen s uměním, má schopného autora. Mystifikace se Groškovi vydařila.¹⁶⁴

N. Vasiljeva hodnotí *Obnovení oběda* jako dílo zamotané snad více než *Lehká snídaně ve stínu nekropole*, je však o to zajímavější. Chceme se dozvědět, jak vše dopadne a co na nás spisovatel ještě přichystal. Zdá se, že Grošek píše proto, aby se mohl zasmát čtenářům, aby je zmátl, zatímco čtenáři se v tomto klaunovském díle snaží hledat hlubokou filosofii a význam.¹⁶⁵

V článku „Сбрендивший, но нетипично“ je *Lehká snídaně ve stínu nekropole* označována za neuvěřitelnou fantasmagorii, právě proto, že se tam vyskytuje mnoho hrdinů se stejnými jmény, že se jednou odehrává v dávnověku, náhle zase v novověku a reálné době, vše se v románu mísí a nám se z tohoto literárního šílenství motá hlava. Avšak knihu podle autorky článku nelze jen tak zavřít, přese vše jsme zvědaví, co bude dál.¹⁶⁶

¹⁶⁴ ДАНИЛКИН, Лев. *Никакой это не чех. Афиша LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/7380.html>

¹⁶⁵ Иржи Грошек „Легкий завтрак в тени некрополя“. *E-motion.tochka.net* [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2013-3-30]. Dostupné z: <http://e-motion.tochka.net/5032-irzhi-groshek-legkiy/>

¹⁶⁶ Сбрендивший, но нетипично. *Известия* [online]. © 2012 [cit. 2013-3-13]. Dostupné z: <http://izvestia.ru/news/254641>

ZÁVĚR

Tato práce se věnuje mystifikaci obecně, dále pak konkrétním dílům. Nejprve práce definuje termín mystifikace. Definice pojmu nejsou jednoznačné, jsou různé v jednotlivých epochách vývoje literární teorie, mění se v důsledku střídání kulturních epoch.

Dříve byla mystifikace chápána jako klam. Jejím účelem bylo zmást čtenáře, předložit mu např. historicky cenné dílo, které bylo paděláno a nebylo ani zdaleka tak cenné, jak se ho jeho tvůrci snažili prezentovat. Nyní je na mystifikaci nahlíženo spíše jako na hru se čtenářem, s cílem pobavení. V mnohých případech v souvislosti s vývojem masové literatury se bohužel cílem mystifikace stává vidina výděлку, to především v ruském prostředí.

Dále práce uvádí, z jakých důvodů spisovatelé mystifikaci užívají, je to například cenzura, či upoutání pozornosti. Následuje kapitola, která uvádí české literární vědce a jejich názory na mystifikaci, například názor významného literárního vědce Vladimíra Macury je, že schopnost přijmout mystifikaci se rovná dozrát.¹⁶⁷

Třetí kapitola se věnuje autorům a jejich dílům ve sféře literární mystifikace české. Čtvrtá kapitola se věnuje mystifikaci v literatuře ruské. Obě kapitoly pak uvádí příklady mystifikace z historie i ze současnosti.

Hlavním cílem této práce bylo zjistit vše o osobnosti spisovatele Jiřího Groška. Spisovatel fingoval svůj český původ a svou první knihu *Lehká snídaně ve stínu nekropole* vydával za dílo napsané v češtině, přičemž mělo být přeloženo do osmi světových jazyků včetně ruštiny. V této práci uvádíme, že dílo je originálně napsáno v ruštině a do žádného cizího jazyka přeloženo nebylo. Groškova mystifikace však byla natolik zdařilá, že zpočátku mystifikaci každý uvěřil. Práce uvádí několik názorů na spisovatele Jiřího Groška, například: „Грошек – литератор, хоть и талантливый, но вымышленный!“¹⁶⁸

¹⁶⁷ Zemřel analytik významů Vladimír Macura. *iDnes.cz* [online]. © 1999 – 2013 [cit. 2013-3-28]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/zemrel-analytik-vyznamu-vladimir-macura-ffv-literatura.aspx?c=990419_211438_literatura_ond

¹⁶⁸ ГОЛИКОВА, Гертруда. *У ПИСАТЕЛЯ, КАК У КОШКИ - ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ*. “THE“ Кладовка – Интервью третье. *LiveJournal* [online] 2004 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12645.html>

Závěr práce se věnuje knize *Obnovení oběda*. Kniha neobsahuje jednotný děj a mystifikace zasahuje i do knihy, přičemž celá kniha je prokládána vyprávěním spisovatele. Na konci jsou uvedeny některé ohlasy ruských kritiků na tuto knihu.

РЕЗЮМЕ

Бакалаврскую работу мы посвятили теме мистификации в литературе, известному в России мистификатору и писателю Иржи Грошеку и его второй книге *«Реставрация обеда»*.

Представленная работа состоит из одиннадцати частей, включая заключение, резюме на русском языке, библиографию и приложения.

В первой части первой главы указано, из каких слов возник термин мистификация.

Вторая часть первой главы приводит определения понятия мистификация. Существует много разных определений данного термина. Например, мистификация – намеренное введение кого-либо в заблуждение. Мистификация — это обман ради шутки. В настоящее время все более распространенным становится определение, характеризующее мистификацию как игру с читателем, не воспринимающуюся как обман. Она заставляет читателя полностью сосредотачиваться на произведении на протяжении всего чтения.

В третьей части главы мы интересовались причинами, которые ведут писателей к использованию мистификации. Одной из причин является, например, то, что писателю нужно скрываться перед цензурой и поэтому использовать псевдоним. Далее писатель хочет возбудить к книге интерес. Книга, привлекая к себе внимание общества, приносит писателю немалые доходы. В настоящее время причиной мистификации, прежде всего, является игра с читателем, развлечение, между тем как в истории более частой причиной был обман.

Далее мы привели возможности использования мистификации, это, например, аноним, псевдоним, аллоним, выдуманный автор. Указанные названия мы объяснили. В мистификации также маскируется место или время возникновения произведений.

Вторая глава посвящена чешским литературным критикам, интересующимся мистификацией, и их мнениям, касающимся мистификации. К самым известным критикам, работа которых связана с мистификацией, принадлежат Владимир Мацура, Владимир Борецки, Радко Питлик, Эуген Бриксиус и другие.

Мацура исследовал этап чешского национального возрождения и сделал вывод, что на развитие чешской культуры в это время мистификация имела особенно большое влияние, а также, что период возрождения в большой мере

связан с мистификацией. Он пользовался мистификацией также в своем творчестве. Он и его коллега Яноушек придумали писателя Ярмила Кржемена и его книгу, к которой они также писали и публиковали рецензии.

К вышеуказанным критикам принадлежит также Владимир Борецки, который включает мистификацию в область абсурдной критики.

По мнению Радко Пытлика, для понимания мистификации человеку надо быть образованным. Он считает, что ни фальсификаты рукописей, ни псевдоним нельзя обозначать термином мистификация, по его мнению, это подделка и обман.

Эуген Брикциус разделяет мистификацию на полезную и бесполезную. Он изучал мистификацию не только в литературе, но также в области телевидения, радиовещания, политики и кино.

В третьей главе мы обращаем внимание на мистификацию в Чехии с точки зрения развития истории до современности.

Мы выяснили, что во все эпохи мистификация для народов имела разное значение. Мистификация в литературе в ее первоначальном понятии должна была быть просто средством обмана.

Было обыкновенным явлением, что писатель придумывал, что он обнаружил древнюю рукопись, которую он издал после реставрации. Таким образом писатели поступали для того, чтобы они могли гордиться своим народом и происхождением, и чтобы народы могли гордиться своей историей. Это происходило прежде всего в периоде романтизма.

В качестве примеров рукописей в Чехии мы привели *Зеленогорскую* и *Краловедворскую рукописи*. Критики и учёные долгое время исследовали указанные рукописи, в конце концов они обнаружили, что рукописи являются подделками.

В истории было почти обычным делом, когда писатель придумывал писательницу или поэтессу. Произведения интересной женщины с интересной биографией были в глазах публики интереснее, чем произведения обыкновенного писателя. Поэтессы во времена национального возрождения пользовались большим уважением и спросом. Таким образом возникли выдуманные поэтессы Жофие Яндова и Бохунка Пихлова.

Не был исключением и тот случай, когда во времена романтизма или чешского национального возрождения писатели публиковали сборники народных песен и включали в эти сборники песни, написанные и придуманные ими. Данный метод

практиковал, например, Ян Коллар, Карел Яромир Эрбен или Божена Немцова. Мистифицировали также Петр Безруч или Витезслав Незвал, о которых мы также упоминаем в своей работе.

В настоящее время, как уже было написано, существует новый вид мистификации, служащий для игры с читателем. Мистификацию такого типа пользовал Гашек. Он основал выдуманную политическую партию, ее правила, лозунг и так далее. Сам он стоял во главе этой партии. Таким образом, посредством мистификации он защищался от мистификаций окружающей среды.

Однако самым известным персонажем чешской мистификации является Яра Цимрман. Он представляет собой специалиста в области литературы, музыки, философии, психологии, физики и многих других сферах. Его создателями являются Зденек Сверак, Иржи Шебанек и Ладислав Смоляк. В Чехии существует даже театр имени Яры Цимрмана.

Одной из самых новых мистификаций в чешской среде представляет Ян Цемпирек и его книга *«Bílej kůň, žlutěj drak»*. Ян Цемпирек выдавал себя за девушку из Вьетнама, которая со своей семьей переехала в Чехию. После открытия мистификации читатели изменили взгляд на книгу. Книга в глазах читателей потеряла художественную ценность, потому что во время чтения они представляли себе, что книгу действительно написала девушка из Вьетнама. Читатели верили этому, поэтому открытие, что под маской вьетнамской девушки скрывался чешский писатель, вызвало у них разочарование.

К известным современным чешским мистификаторам принадлежит также М. Урбан и П. Оуржедник, о которых мы также упоминаем в работе.

Четвертую главу мы посвятили мистификации в русской литературе. Мы описали главных и наиболее важных деятелей, а также их произведения.

Аналогично чешским рукописям, в русской культуре существует подобное произведение, называющееся *«Слово о полку Игореве»*, подлинная рукопись которого не сохранилась. *«Слово о полку Игореве»* многие считают героическим эпосом, но существует мнение, что это подделка. Есть даже версия, согласно которой данное произведение было написано чешским писателем и ученым Ф. Палацким.

Далее в четвертой главе речь идёт о Пушкине, который в *«Повестях Белкина»* выступает только в роли издателя. Желая обмануть читателей, он не указывает имени настоящего автора, то есть своего собственного.

В данной главе также описан русский Яра Цимрман – Козьма Прутков, который также, как Яра, был вымышленным специалистом во многих областях. Ему приписываются многие цитаты и афоризмы, которые люди знают и над которыми смеются до сих пор. Он представляет собой очень интересную личность. Под его именем печаталась группа писателей.

Далее в этой главе мы обращаем внимание на испанскую писательницу Черубину Де Габриак, которая публиковала свои стихи под указанным псевдонимом, чтобы стать интереснее для читателей. В действительности она не является испанской, а русской писательницей.

Следующая часть четвертой главы посвящена современной мистификации в России. Эта часть является особенно интересной. В России в настоящее время публикует много писателей-мистификаторов.

В этой части мы уделяем внимание писателю Максиму Фраю, который в действительности является псевдонимом двух авторов, Светланы Мартыничик и Игоря Степина. Мы также обращаем внимание на авторов популярных современных детективов Дарью Донцову и Александру Маринину.

Существует мнение, что продуктивность указанных писательниц превышает способности всех писателей, так как они издают несколько книг в год. Есть мнение, что их имена стали литературными брендами и под этими брендами публикуют романы также другие писатели. Писателей, которые не пишут романы под своим именем, а печатают их под подобным брендом, в России называют «литературными неграми».

Далее речь идёт о Холме Ван Зайчике и о Борисе Акунине. Эти писатели также печатаются под псевдонимами. Настоящее имя Акунина — Григорий Чхартишвили. Использование псевдонима в его случае объяснялось нежеланием автора разгласить, что ученый и литературовед Чхартишвили, являющийся автором многих критических и документальных работ, пишет детективы, считающиеся «низким жанром».

Пятая глава посвящена писателю Иржи Грошеку, которому мы уделяем более детальное внимание. Он представлялся чешским писателем. Свои книги он сначала выдавал за чешские оригиналы, которые являются бестселлерами в Чехии и были переведены на восемь европейских языков, в том числе на русский. В России, по его словам, печатались переводы Анны Владимировой. Своей мистификацией он обманул не только читателей, но даже критиков. Сначала все

критики хвалили его и сравнивали с Ярославом Гашеком и Миланом Кундерой. Никому не пришло в голову сомневаться в его чешском происхождении.

Постепенно читатели и критики начали искать писателя в Чехии, на чешском интернете. Однако никому не удалось найти упоминания о Грошке. Ни чешские литераторы и писатели, ни читатели, ни продавцы книжных магазинов ничего не слышали о Грошке. Это было очень странно. В своей работе мы описали удивление критика Льва Данилкина, который считал Грошка Фантомасом, потому что его нигде не было, критики даже не знали, существует ли некий Грошек на самом деле.

Впрочем, после долгих поисков было обнаружено, что Грошек не чех, а россиянин из Петербурга. В этом он признался в одном из интервью, которых в общей сложности было создано пять. В интервью он описал, как возникла мистификация. Он признался, что его подлинное имя Игорь, и что он думал, что перевод этого имени на чешский язык звучит как Иржи. Он также признался, что он женат на Анне Владимировой, и что у него есть кот Магвай. Впрочем, ответы Грошка в интервью – игривые и неоднозначные. Он любит шутить и вкладывает в интервью много афоризмов и цитат.

В последней главе мы сосредоточились на книге *«Реставрация обеда»*. Книга сбивает своих читателей с толку. Даже ее некоторая запутанность не заставит читателей оторваться от нее. Они продолжают читать, потому что они хотят узнать, как все закончится и как писатель справится со всеми сюжетными линиями, как он всё это доведёт до конца, как все соединит.

Глава ориентирована на реальные события, места, лица и произведения, которые автор описывает в книге. В своей работе мы приводим примеры этих реальных событий и сравниваем их с событиями в книге. Мы стараемся объяснить, какая связь существует между реальностью и мистификацией автора книги.

Автор, например, описывает город Помпеи, где происходит действие книги. В Помпеях он описывает Дом хирурга, который находится в Помпеях и в действительности.

В книге автор придает большое значение книге *«Сатирикон»* Петрония. Автор *«Реставрации обеда»* хочет «реставрировать» *«Сатирикон»*, потому что он есть у него дома, но в разорванном виде.

В книге несколько раз идёт речь о реставрации и о обеде. Один из персонажей, Иржи Геллер, хочет «реставрировать» часть *«Сатирикона»* —

«Обед Трималхиона» следующим образом: он организывает обед для своей новой фиктивной семьи, используя в качестве инспирации «Обедом Трималхиона». Обед Геллера будет подобен обеду Трималхиона, при обеде Геллер будет инспирироваться также личностью императора Нерона, который носил на своих пирах маски, поэтому и Геллер выступает перед своими друзьями, которые представляют его фиктивную семью, в маске. Далее в книге идет речь о пожаре, который также в действительности устроил Нерон.

В книге сплетается древность и современность. Современные герои имеют свои антиподы в истории.

Вопреки тому всему, книга очень интересная и занимательная. Эту книгу нельзя сравнить с остальными, по своему содержанию она совершенно иная, все в ней очень запутано и это заставляет читателя думать.

Мы пришли к заключению, что к мистификации прибегает очень много писателей. Возникнув уже в истории, она постоянно развивается и получает новые значения. Мы также обнаружили, что мистификация понимается по-разному, и что существуют разные определения мистификации. Мистификация – удивительный способ написания книг.

Нам не удалось обнаружить много новых фактов о Иржи Грошеке, так как он ничего не хочет о себе разглашать, но мы ознакомились со многими взглядами на писателя и на его книгу и узнали мнения критиков.

Работа также содержит список использованной литературы. Мы указываем книги и использованные в работе электронные ресурсы. Составной частью работы являются также три приложения, речь идет о фотографиях Грошека, о суперобложках его книг и о журналах, в которых о нем писали.

BIBLIOGRAFIE

KNIHY V RUSKÉM JAZYCE:

GROŠEK, Jiří. *Obnovení oběda*. Petrohrad: Azbuka, 2002. ISBN 5-352-00263-2.

KNIHY V ČESKÉM JAZYCE:

BRIKCIUS, Eugen. *Útěcha z mystifikace*. Praha. Československý spisovatel: 1995, s. 10. ISBN 80-202-0586-1

PYTLÍK, Radko. *Fenomenologie humoru*. Emporius: 2000, s. 47. ISBN 80-86346-04-8.

PYTLÍK, Radko. *Jaroslav Hašek*. Praha: Československý spisovatel, 1962, s. 66, 68. ISBN 22-134-62

SLOVNÍKY V ČESKÉM JAZYCE:

BAUER, Alois. *Čeština na dlani – přehled světové a české literatury / český jazyk*. Olomouc: Rubico, 2005, s. 30, 67-68, 134-135, 165, 410. ISBN 80-7346-068-8

KARPATSKÝ, Dušan. *Labyrint literatury*. Praha: Albatros, 2008, s. 304. ISBN 978-80-00-02154-6

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vydání, Jinočany: H & H, 2002, s. 202-203. ISBN 80-7319-020-61

PAVERA, Libor; VŠETIČKA, František. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Olomouc, 2002, s. 239-240. ISBN 80-7182-124-1

VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1977, s. 18, 23, 193, 241-242, 275.

ODBORNÉ PRÁCE:

ADÁMKOVÁ, Stanislava. *Možnosti překladu obecné češtiny do ruštiny v umělecké literatuře*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav slavistiky, s. 13.

HOŘENÍ, Karina. *Pravda a lež reality fikce – sociologická analýza literárních sfér „Fragmenty“ a „Bílej kůň, žlutěj drak“*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra sociologie, s. 5.

JAŠKOVÁ, Nina. *Ironie u Petronia*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav klasických studií, s. 9-10, 28.

POŘÍZKOVÁ, Lenka. *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Olomouc, 2012. Disertační práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra bohemistiky, s. 7, 10, 13, 15, 17-18, 48 - 50

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- 1) Frei, van Zajčik, Grošek... *HOST* [online]. © 2013 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.casopis.hostbrno.cz/cs/archiv/2007/7-2007/vyber-z-cisla/frei-van-zajcik-grosek>
- 2) Zemřel analytik významů Vladimír Macura. *iDnes.cz* [online]. © 1999 – 2013 [cit. 2013-3-28]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/zemrel-analytik-vyznamu-vladimir-macura-ffv-/literatura.aspx?c=990419_211438_literatura_ond
- 3) Nevím, proč Březina nezůstal Jebavý. *Kulturní magazín UNI* [online]. © 2009 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://magazinuni.cz/literatura/nevim-proc-brezina-nezustal-jebavy%E2%80%A6/>
- 4) Proč právě Cena Vladimíra Macury. *Ústav pro českou literaturu AV ČR* [online]. © 2010 [cit. 2013-4-2]. Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/slk/index.php?c=o>
- 5) Vladimír BORECKÝ, *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-4-5]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1644>
- 6) Vladimír MACURA. *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-3-21]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=508>
- 7) Ženy v literatuře 19. st. *Meredit.cz* [online]. © 2007 – 2012 [cit. 2013-3-22]. Dostupné z: <http://www.meredit.cz/content/view/507/76/>
- 8) PYTLÍK, Radko. *Strana mírného pokroku jde do voleb* [online]. [cit. 2013-4-1]. Dostupné z: http://radkopytlik.sweb.cz/hasek_ke_q.html
- 9) Слово о Полку Игоре. *Электронные публикации* [online]. © 2006 - 2011 [cit. 2013-3-24]. Dostupné z: <http://pushkinskijdom.ru/Default.aspx?tabid=4941>
- 10) Slovo o pluku Igorově napsal Čech. *CS magazín* [online] 2003 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2003101018>
- 11) Puškin Alexandr Sergejevič. *ČESKÝ-JAZYK.cz* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/alexandr-sergejevic-puskin/belkinovy-povidky.html>
- 12) Козьма Прутков. *Владимирская областная научная библиотека* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Překlad. Dostupné z: <http://www.library.vladimir.ru/kozma.htm>
- 13) Kdo byl ruský Cimrman. *Citarny.cz* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://www.citarny.cz/index.php/autori/osobnosti-profilu/3593-kdo-byl-rusky-cimrman-kozma-petrovi-prutkov>
- 14) Литературные мистификации. *Блок научной библиотеки* [online]. © 2003 – 2013 [cit. 2013-3-10]. Dostupné z: <http://library.gu-unpk.ru/Blog/?p=4583>
- 15) Rozhovor s Liborem Dvořákem. *PLAV* [online]. © 2005 [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <http://www.svetovka.cz/archiv/2010/04-2010-rozhovor.htm>
- 16) Rozhovor s Irinou Bašmakovou. *Ruština Praha* [online]. © 2005 [cit. 2013-2-15]. Dostupné z: <http://www.rustina-praha.cz/rozhovory/>
- 17) Десять литературных мистификаций. *Русский репортёр* [online]. © 2007 - 2011 [cit. 2013-4-5]. Dostupné z: <http://rusrep.ru/article/2012/01/30/mistifik>

- 18) Иржи Грошек. *LiveLib* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/16229>
- 19) Největšího Čecha máme v Rusku! *Reflex* [online]. © 2001-2013 [cit. 2012-12-14]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/stary-reflex-reflex-cz-reflex-cz-ostatni-autori/24749/nejvetsiho-cecha-mame-v-rusku.html>
- 20) „Rád bych překládal i knížky, které se čtou jedním dechem,“ *Portál české literatury* [online]. © 2013 [cit. 2012-12-17]. Dostupné z: <http://www.czechlit.cz/rozhovory/rad-bych-prekladal-i-knizky-ktere-se-ctou-jednim-dechem-/>
- 21) Иржи Грошек сравнил Прагу с древним Римом. *Афиша LiveJournal* [online] 2001 [cit. 2013-2-17]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/5492.html>
- 22) Mám pocit, že jsem tu partii sehrál dobře, říká spisovatel Michal Viewgh. *U PLYNÁRNY*. [online] 2011 [cit. 2012-12-17]. Dostupné z: http://files.ppas.cz/onas/casopis-u-plynarny/uplynarny_2011_02.pdf
- 23) MALEVIČ, Oleg. *Dobrodružství české literatury v Rusku*. [online]. [cit. 2012-12-20] Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/sborniky/kongres/tretiI/13.pdf>
- 24) Сбрэндивший, но нетипично. *Известия* [online]. © 2012 [cit. 2013-3-13]. Dostupné z: <http://izvestia.ru/news/254641>
- 25) МОСКАЛЕВ, Сергей. *Магазин русской книги во Вашингтоне „Russia online“* LiveJournal [online] 2003 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/4611.html>
- 26) Как изнасиловать порнографию. *Газета.ру* [online]. © 1999-2006. [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: <http://www.gazeta.ru/2001/11/21/kakiznasilov.shtml>
- 27) ДВИНЯТИН, Федор. *Книга недели, И.Грошек Реставрация обеда, Кладовка – Радио России LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8895.html>
- 28) СЕРЫЙ, Саша. *Кайф а ля русс. Кладовка – Baikal Info LiveJournal* [online] 2005 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/3675.html>
- 29) ДАНИЛКИН, Лев. *Иржи Грошек сравнил Прагу с Древним Римом. Кладовка – Афиша LiveJournal* [online] 2001 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/5492.html>
- 30) ДАНИЛКИН, Лев. *Никакой это не чех. Афиша* [online] 2002 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/7380.html>
- 31) БОБРАКОВА-ТИМОШКИНА, Екатерина. *Загадки чешской литературы. Независимая газета* [online] 2002 [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: http://www.wkzinfo.ru/trans/bobrakova_timoshkina/zagadki.shtml
- 32) Смехотерапия и воспитание чувств. *Время новостей 2003* [online]. © 2000 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://www.vremya.ru/2003/47/10/33702.html>
- 33) Чтиво для эмигрантов или Что читают русские в Праге. „*Легкий завтрак*“ на закуску. *Пражские огни* [online] 2005 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/2837.html>
- 34) Иржи Грошек: Он есть, но его нет. *БОГАТЕЙ* [online]. © 2006 [cit. 2013-3-29]. Dostupné z:

- http://www.bogatej.ru/bogatej/?chamber=maix&art_id=18&article=24102005155945&oldnumber=320
- 35) Погружение: чешские страсти-мордасти. *ТОПОС* [online]. © 2001-2013 [cit. 2013-3-29]. Dostupné z: <http://www.topos.ru/article/1604>
 - 36) РАЧВЕЛИВШИЛИ, Натия. КНИГИ: *Рестаурация обеда. Weekend magazine* [online] 2002 [cit. 2013-3-29]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/10855.html>
 - 37) Стихия по имени Женщина. *Советская Белоруссия* [online]. © 1998-2013 [cit. 2013-3-28]. Dostupné z: <http://www.sb.by/post/27841/>
 - 38) Иржи Грошек. *Diogen-pithos. LiveJournal* [online]. [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-pithos.livejournal.com/>
 - 39) МАМЫКО, МЕДВЕДЕВ, Мария, Артур. *ФИЛОСОФИЯ как ИГРА. Кладовка – Интервью первое. Философская газета. LiveJournal* [online]. [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12077.html>
 - 40) АСТРЕНКОВА, Рена. *ИНКОГНИТО ... Из Петербурга?! Кладовка – Интервью второе. Петербург: На Невском LiveJournal* [online] 2003 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12444.html>
 - 41) ГОЛИКОВА, Гертруда. *У ПИСАТЕЛЯ, КАК У КОШКИ - ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ. "THE". Кладовка – Интервью третье. LiveJournal* [online] 2004 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12645.html>
 - 42) Большой роман неизвестного автора продолжается! *Невское время* [online]. © 2009-2011. [cit. 2013-3-25]. Dostupné z: http://www.nvspb.ru/stories/bolmzshoj_roman_neizvestnogo_a/
 - 43) КАДИКИНА, Ольга. *ИНТЕРВЬЮ С ИРЖИ ГРОШЕКОМ. Кладовка – интервью четвертое. LiveJournal* [online] 2005 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/12897.html>
 - 44) Кладовка – Апрель 2, 2007. *LiveJournal* [online] 2007 [cit. 2013-3-31]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/2007/04/02/>
 - 45) Pompeje. *Castra Romana* [online]. © 2000, 2002, 2005, 2007 [cit. 2012-12-29]. Dostupné z: <http://www.castraromana.cz/phpBB3/viewtopic.php?f=20&t=514>
 - 46) Внутреннее устройство дома. *Помпеи* [online]. [cit. 2012-12-29]. Dostupné z: http://www.e-reading-lib.org/chapter.php/146544/22/Sergeenko_-_Pompei.html
 - 47) Помпеи и Геркуланум. *100 Великих* [online]. [cit. 2013-1-8]. Dostupné z: <http://arheologicheskikh-otkritiy.greatest100.ru/pompei-i-gerkulanum/index7.html>
 - 48) Лукулловский обед. *АКАДЕМИК* [online]. © 2000-2010 [cit. 2013-3-16]. Dostupné z: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/40778/%D0%9B%D0%A3%D0%9A%D0%A3%D0%9B%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%A1%D0%9A%D0%98%D0%99
 - 49) Пир Валтасара – ночь безумства и смерти. *Valtazar.ru* [online]. © 2010-2013 [cit. 2013-3-16]. Dostupné z: http://valtazar.ru/pletopis/valtazar_vavilon.php
 - 50) Молот ведьм. *Библиотека Якова Кротова* [online]. [cit. 2013-3-30]. Dostupné z: <http://www.krotov.info/acts/15/3/molot00.html>

- 51) ВЕНГЕРСКАЯ, Елена. *Ищут пожарные, ищет милиция. Кладовка - Книжная витрина LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-26]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/7635.html>
- 52) ФАДЕЕВ, Сергей. *Людские пороки в тени золотой Праги. Кладовка – Московская правда LiveJournal* [online] 2001 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/6879.html>
- 53) МЯСНИКОВ, Кирилл. *Арт обозрение: Завтрак длиной в жизнь. Кладовка – МК в Путере LiveJournal* [online] 2004 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8119.html>
- 54) КАТАЛКИНА, Вера. *Иржи Грошек. Кладовка – Объектви-НО LiveJournal* [online] 2002 [cit. 2013-3-27]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/8564.html>, http://www.media-objektiv.com/pages.php?gazeta_id=119&material_id=20&page=14
- 55) Между историей и речью. *Библиотечное ДБЛО* [online] 2004 [cit. 2013-3-22]. Dostupné z: <http://www.bibliograf.ru/issues/2004/10/35/34/220/>
- 56) Иржи Грошек „Легкий завтрак в тени некрополя“. *E-motion.tochka.net* [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2013-3-30]. Dostupné z: <http://e-motion.tochka.net/5032-irzhi-groshek-legkiy/>
- 57) Цитаты известных людей – Иржи Грошек. *Начальников.нет* [online]. © 2008 - 2012 [cit. 2013-4-20]. Dostupné z: <http://www.nachalnikov.net/archives/1322>
- 58) Ouředník Patrik. *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-4-10]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=531&hl=ou%C5%99edn%C3%ADk+patrik+>
- 59) Urban Miloš. *Slovník české literatury* [online]. © 2006 – 2008 [cit. 2013-4-10]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1344>

SLOVNÍK:

KOLEKTIV AUTORŮ Lingea s.r.o. *Rusko-český a česko-ruský slovník*. 1. vyd. Brno: Lingea, 2009, 1 359 s. ISBN 978-80-87062-65-4

ПРÍЛОХУ

ПрÍлоху ч. 1: ФотографÍе ЖрÍооу Гроока ч. 1¹⁶⁹

ФотографÍе ЖрÍооу Гроока ч. 2¹⁷⁰

¹⁶⁹ Иржи Грошек. *LiveLib* [online]. © 2006-2013 [cit. 2013-4-20]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/16229>

¹⁷⁰ Цитаты известных людей – Иржи Грошек. *Начальников.нет* [online]. © 2008 - 2012 [cit. 2013-4-20]. Dostupné z: <http://www.nachalnikov.net/archives/1322>

Пříloha č. 2: Книhy Jiřího Groška seřazené vzestupně od prvního vydání *Lehké snídaně ve stínu nekropole* roku 2001, po knihu *Занимательная мифология, древняя Греция* z roku 2011 od různých nakladatelství.¹⁷¹

Lehká snídaně ve stínu nekropole, 2001, nakladatelství „Азбука“

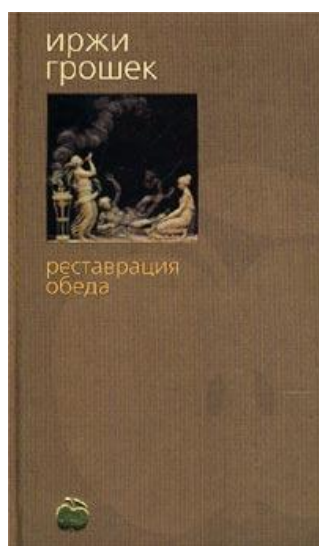
Lehká snídaně ve stínu nekropole, 2001, nakladatelství „Азбука-классика“, série

Biblioteca Stylorum

¹⁷¹ Иржи Грошек. *Книги, отсортированные по дате выхода*. LiveLib. [online]. 2007 [cit. 2013-4-23]. Dostupné z: <http://www.livelib.ru/author/16229/latest>

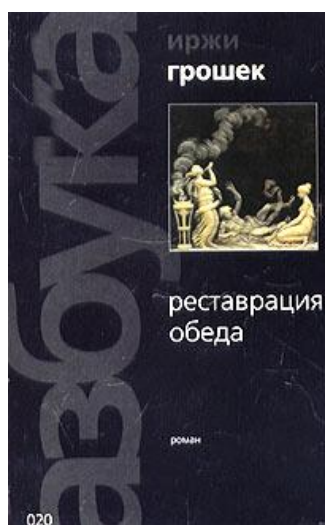
Obnovení oběda, 2002, nakladatelství „Азбука-классика“

Lehká snídaně ve stínu nekropole, 2003, nakladatelství „Азбука-классика“

Obnovení oběda, 2004, nakladatelství „Азбука-классика“

Lehká snídaně ve stínu nekropole, 2005, nakladatelství „Азбука-классика“

Obnovení oběda, 2005, nakladatelství „Азбука-классика“

Lehká snídaně ve stínu nekropole, 2005, nakladatelství „Азбука-классика“

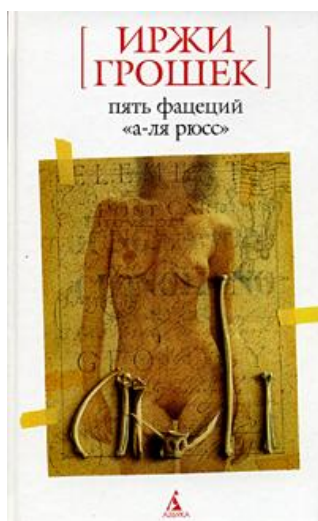
Obnovení oběda, 2005, nakladatelství „Азбука-классика“

„Файф“, 2005, nakladatelství „Азбука-классика“

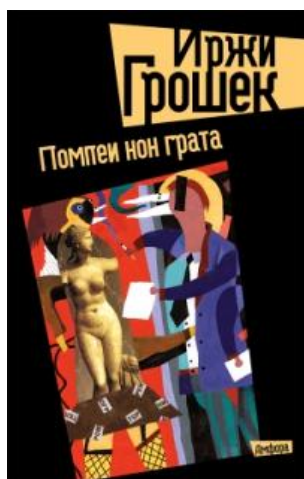
„Пять фацияй »а-ля русс«, 2006, nakladatelství „Азбука-классика“

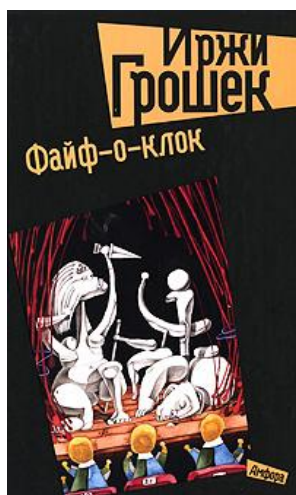
„Большая реставрация обеда“, 2009, nakladatelství „Амфора“

„Помпеи нон грата“, 2009, nakladatelství „Амфора“

„Файф-о-клок“, 2009, nakladatelství „Амфора“

Lehká snídaně ve stínu nekropole, 2009, nakladatelství „Амфора“

„Занимательная мифология, древняя Греция“, 2011, nakladatelství „А. А. Згировский“

Пříloha č. 3: Tisk, ve kterém se o Groškovi psalo.¹⁷²

¹⁷² Кладовка – рецензии. *Diogen-barrel. LiveJournal* [online]. 2007 [cit. 2013-4-21]. Dostupné z: <http://diogen-barrel.livejournal.com/26652.html>

ЛИНГВИСТ

VOA NEWS.COM ГОЛОС АМЕРИКИ • RUSSIAN VOICE of AMERICA
Вернуться | Английский язык

НОВЫЙ
МИР

XMI® МУЖСКОЙ РАЗМЕР
ТОПОС литературно-философский журнал
TimeOut Москва
СОВЕТСКАЯ ОБ БЕЛОРУССИЯ

РЖ РУССКИЙ ЖУРНАЛ
www.rjss.ru
пражские огни
РОССИЯ

NG EXLIBRIS
NEWSLAB
ЛАБОРАТОРИЯ НОВОСТЕЙ

МК В ПИТЕРЕ Российский региональный еженедельник
МАРИ КЛЕР
marie claire ФЕВРАЛЬ 2000

ОНЛАЙН
КУЛЬТУРА ВРЕМЯ
НОВОСТЕЙ

ГАЗЕТА Русский курьер
НЕЗАВИСИМАЯ
ГАЗЕТА

ИЗВЕСТИЯ.RU ИТОГИ
ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНАЯ ГАЗЕТА
GQ

ФИЛОСОФСКАЯ ГАЗЕТА
РАДИО ХОМ
УКВ 73,82 МГц, 91,2 FM

Деловой Петербург
COSMOPOLITAN COSMO — ЭТО УСПЕХ
baikalinfo

афиша афиша все развлечения москвы

ANOTACE

Jméno a příjmení: Barbora Grygarová

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Jiří Grošek: Restovracija obeda – konstrukce, podoba a rezonance jedné literární mystifikace

Vedoucí práce: PhDr. Milena Machalová

Počet znaků: 132 281

Počet titulů použité literatury: 72

Klíčová slova: mystifikace, klam, hra, spisovatel Jiří Grošek, kniha *Obnovení oběda*, ohlasy, historie, *Satirikon*, Petronius, Nero, Grošek.

Charakteristika: Bakalářská práce je zaměřena na pojem mystifikace. Uvádí různé definice pojmu, české literární kritiky a jejich názory na mystifikaci. Dále jsou v práci popsána historická i současná díla a jejich autory české i ruské mystifikace. Stěžejní část práce tvoří kapitola o spisovateli a mystifikátorovi Jiřím Groškovi, kterému se tato práce věnuje detailněji, a to vyzrazuje jeho mystifikaci, uvádí různé názory kritiků na tohoto spisovatele. V poslední kapitole práce je popsána jeho kniha *Obnovení oběda* a porovnána skutečná fakta, která se v knize objevují s údaji smyšlenými.

ANNOTATION

Name and surname: Barbora Grygarová

Name of department and faculty: Department of Slavonic Studies, Philosophical Faculty Palacký University Olomouc

Name of work: Jiří Grošek: Restovracija obeda – construct, form and resonance of a literary hoax

Work leader: PhDr. Milena Machalová

Number of symbols: 132 281

Number of titles of used literature: 72

Key words: hoax, illusion, play, writer Jiří Grošek, book Restovracija obeda, history

Characteristics: This bachelor thesis is focused on the term hoax. It presents various definitions of the term and the Czech literary critics' views of hoax. My work also describes historical and contemporary books and their authors from Czech and Russian background. The principal part of the thesis contains detailed information about the writer Jiří Grošek who is associated with the hoax. This work reveals his hoax and involves critics' various opinions of this writer. The last chapter of this thesis focuses on the book Restovracija obeda which is written by Jiří Grošek and also compares real and fictitious facts described in the book.